

FÅGELINVENTERING UNDEROFFICEREN 2024

Fågelinventering enligt metod revirkartering i Underofficeren, Uppsala kommun

16 september 2024
Slutversion

EKOLOGI
GRUPPEN

Beställning: Uppsala kommun
Framställt av: Ekologigruppen AB
www.ekologigruppen.se
Telefon: 08-525 201 00
Slutversion: 2024-09-16
Uppdragsansvarig: Aina Pihlgren
Medverkande: Max Karlsson, Ebba Melin
Intern granskning av rapport: Aina Pihlgren 2024-08-19
Foton: Om inget annat anges: Ekologigruppen AB
Illustrationer och kartor: Ekologigruppen AB
Internt projektnummer: 10764
Bild på framsidan Max Karlsson

**EKOLOGI
GRUPPEN**

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	3
Uppdragets mål och syfte	3
Metod	4
Resultat	7
Naturvårdsrelevanta arter	7
Naturtyper och fågelbiotoper i området	10
Fynd- och fortplantningsområden-/revirkartor	11
Tidigare fynd	17
Presentation av naturvårdsrelevanta arter	20
Vanligt förekommande fågelarter	29
Lagstiftning för fåglar	32
Förslag till vidare utredningar	34
Referenser	35
Bilaga 1. Inventeringsfakta	37
Bilaga 2. Metodik	38
Bilaga 3. Observationer som inte bedöms relevanta ur artskyddsförordningssynpunkt	40

Sammanfattning

Ekologigruppen har på uppdrag av Skolfastigheter AB, Uppsala kommun, genomfört en fågelinventering i detaljplaneområde Underofficeren. Inventeringsområdet ligger i utkanten av Uppsala tätort i Uppsala kommun. Läge och avgränsning framgår av kartan i Figur 1. Målet med utredningen har varit att sammanställa kunskap om områdets värden för fågellivet och utreda vilka fågelarter som har fortplantningsområden/revir inom området. Syftet har varit att skapa ett kunskapsunderlag om områdets fågelliv för att kunna beakta ekologiska aspekter i arbetet med en pågående detaljplan. Två metoder användes vid inventeringen: revirkartering och atlasinventering. Genom att kombinera de båda metoderna ges svar på hur många revir av en specifik art det finns inom ett område, och möjlighet att bedöma sannolikheten för häckning av alla förekommande arter inom området.

Naturvårdsrelevanta arter

Fokus har legat på arter vars nationella, regionala eller lokala bevarandestatus är sådan att särskilda åtgärder kan vara aktuella i samband med en exploatering. Detta omfattar arter som är rödlistade, arter markerade med B i fågeldirektivets bilaga 1, arter som uppvisar en negativ trend, samt arter med lokalt liten population. Dessa arter benämns i denna rapport som naturvårdsrelevanta arter. Motiv till varför en art bedöms vara naturvårdsrelevant finns under respektive art under resultatdelen. Även vanligt förekommande fågelarter har omfattats av inventeringen.

I samband med inventeringen påträffades 71 fågelarter. Av dessa arter är 29 naturvårdsrelevanta och 42 är vanligt förekommande arter. 21 av de naturvårdsrelevanta arterna är markerade med B i fågeldirektivets bilaga 1 och/eller är rödlistade. Ytterligare åtta av arterna är ovanliga i regionen, har tidigare varit rödlistade eller har en negativ trend. För åtta av de naturvårdsrelevanta arterna är bedömningen att de har fortplantningsområde/revir inom inventeringsområdet. Totalt finns det 48 naturvårdsrelevanta arter noterade från det inventerade området inklusive resultat från tidigare fynd från databasen Artportalen (sökning mellan 2000–2024).

Artskyddsförordningen

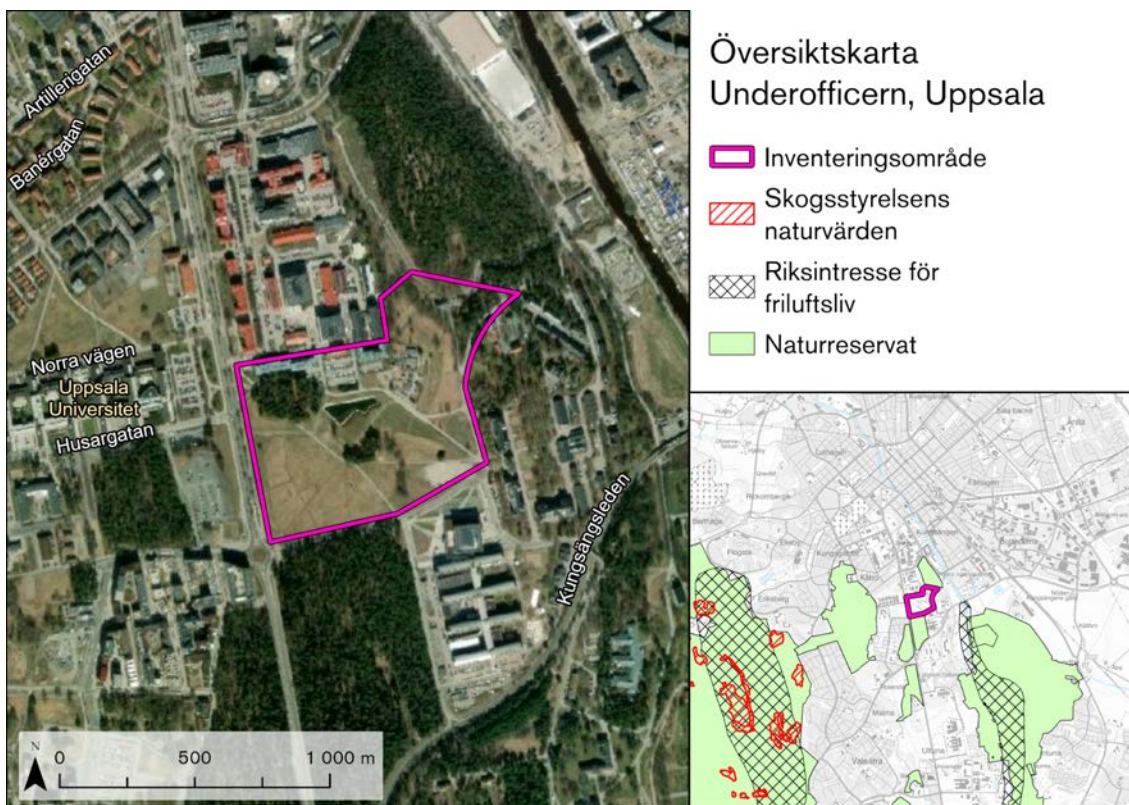
Ekologigruppen rekommenderar ett antal enkla skyddsåtgärder och om dessa följs är det vår bedömning att artskyddet inte behöver utredas vidare.

- Genomför inte avverkning av träd och buskar i detaljplanområdet under fåglars häckningssäsong, mars till augusti.
- Sätt upp tornseglarholkar på sidan av hus.
- Lämna en buffertzoon till talldungen och dammen längst i nordväst under exploateringen och talldungen bör även skyddas med plank under bygg- och anläggningsfas.
- Plantera träd och buskar som till exempel oxel, rönn, körsbär och slån inom planområdet. Plantera fröväxter som solros och hampa för att gynna de många frätande fåglarna i området, exempelvis grönfink och hämpling.

Inledning

Uppdragets mål och syfte

Ekologigruppen har på uppdrag av Skolfastigheter AB, Uppsala kommun, genomfört en fågelinventering i detaljplaneområde Underofficern. Inventeringsområdet ligger i Uppsala tätort i Uppsala kommun. Läge och avgränsning framgår av Figur 1.

Figur 11 Inventeringsområdets position i Uppsala, markerat med en rosa polygon. På den mindre kartan till höger visas även närliggande naturområden av intresse, som Skogsstyrelsens naturvärden, Riksintresse för friluftsliv och naturreservat.

Fågelinventeringen har omfattat alla fågelarter. Fokus i uppdraget har legat på arter vars nationella, regionala eller lokala bevarandestatus är sådan att särskilda åtgärder kan vara aktuella i samband med en exploatering. Detta omfattar arter som är rödlistade, arter markerade med B i fågeldirektivets bilaga 1, arter som uppvisar en negativ trend, samt arter med lokalt liten population. Dessa arter benämns i denna rapport som naturvårdsrelevanta arter. Motiv till varför en art bedöms vara naturvårdsrelevant finns under respektive art under resultatdelen.

Målet med utredningen har varit dokumentera områdets värde som fortplantningsområde för fåglar. För naturvårdsrelevanta arter har målet varit att utreda och avgränsa arternas fortplantningsområden i form av häckningsrevir inom området. För övriga arter har målet varit att uppskatta antal par i inventeringsområdet (figur 1). För samtliga arter är målet att indicium på häckning i inventeringsområdet ska kartläggas.

Syftet har varit att ta fram ett kunskapsunderlag om områdets fågelliv för att kunna beakta ekologiska aspekter i arbetet med en pågående detaljplan. Vidare kan fågelinventeringen

ligga till grund för en artskyddsutredning som belyser detaljplanens eventuella påverkan på skyddade fågelarter för tillståndsprövning enligt miljöbalken. En artskyddsutredning kan också vid behov ge förslag till skyddsåtgärder för att undvika störning som riskerar att populationerna av förekommande fågelarter inte kan bibehållas på en tillfredsställande nivå.

Max Karlsson har varit författare till rapporten. Medverkande har varit Ebba Melin (kartor). Fältarbete genomfördes under perioden 2024-03-25 till 2024-05-27 av Max Karlsson. Uppdragsledare och intern kvalitetsgranskare har varit Aina Pihlgren samt Fingal Gyllang.

Metod

Nedan summeras de viktigaste delarna i genomförande av inventeringen. För mer information rörande metodik och tillvägagångssätt hänvisas bilaga 2 Metodik.

Förarbete

Inför fältarbetet genomfördes ett förarbete med framtagande av fältkartor, upplägg av inventeringsrutiner, samt sök i databasen Artportalen från år 2000–2024 (ArtDatabanken 2024). Utsök från Artportalen gjordes flera gånger inför inventeringen i syfte att få en bild av nuvarande och tidigare utbredning av naturvårdsrelevanta arter i inventeringsområdet (Figur 1).

Fältarbete

Totalt genomfördes åtta besök i området från mars till maj 2024. Besöken i mars syftade till att täcka in arter som påbörjar sin häckning tidigt på säsongen, till exempel hackspettar. För att inventera arter som anländer sent från sina övervintringsområden till sina häckningsplatser förlades de sista besöken till slutet av maj. I bilaga 1 redovisas inventeringsfakta.

Vid fältbesöken användes en iPhone med programvara Fieldmaps för att registrera fågelobservationer. Vid varje observation av naturvårdsrelevant fågel noterades art, position med 10 meters noggrannhet, om möjligt kön, antal och häckningskriterie/aktivitet. För att optimera förutsättningarna för fågelobservationer genomfördes inventeringarna från tidig morgon till förmiddag och företrädesvis under dagar med klart väder och svaga vindar.

Inventeringen utfördes i enlighet med de två metoderna Revirkartering och Atlasinventering. Genom att kombinera de båda metoderna ges svar på hur många revir av en specifik fågelart det finns inom ett område och om det rör sig om konstaterad, trolig eller möjlig häckning.

Revirkartering

Fågelinventeringen genomfördes i fält genom metod: Fåglar, revirkartering, generell metod (Naturvårdsverket 2012). Undersökningstypen är den vanligaste metoden för bestämning av tätheter av fågelarter i landmiljöer och den mest relevanta när det gäller att kartlägga fågelarters fortplantningsområde. Metodiken rekommenderar åtta till tolv fältbesök fördelade på olika tidpunkter under fåglars häckningstid och under samma år (Naturvårdsverket 2012).

För att avgränsa ett revir krävs enligt metoden noteringar vid tre besök. Undantag från denna regel görs då häckning konstaterats (bo med ägg eller ungar påträffats etc.).

Undantag görs även för arter som anländer till häckplatsen först i slutet av maj eller början av juni. Eftersom inventeringen endast omfattar två besök under denna period så avgränsas revir för dessa arter även vid endast två observationstillfällen.

Atlasinventering

Revirkarteringen kompletterades med undersökningstyp atlasinventering (Bengtsson, K. & Green, M. 2013), enligt metodik från svensk fågelatlas (BirdLife 2012). Syftet med metoden är att kartlägga hur säkert det är att en viss fågelindivid häckar på platsen. Detta görs genom att registrera beteenden som kan tyda på häckning, till exempel vuxen fågel med mat i näbben. Metodiken bygger på ett system med 20 olika kriterier som på olika sätt påvisar de tre kategorierna konstaterad, trolig eller möjlig häckning (Bengtsson, K. & Green, M. 2013).

Artportalen

Ytterligare information om områdets fågelliv har inhämtats från databasen Artportalen om det har funnits relevanta data. Utsök av data har skett inom ett större område än inventeringsområdet (figur 1) då fynd i Artportalen ofta har relativt dålig geografisk noggrannhet. Analys har gjorts av fyndens relevans inom inventeringsområdet utgående från kommentarer för de enskilda fynden, samt fall relevant häckningsbiotop finns i området.

Alla noterade arter i denna inventering har rapporterats på databasen Artportalen. Naturvårdsrelevanta arter registreras med en noggrannhet på cirka 10 meter, övriga arter på delområdesnivå.

Avgränsningar

Alla fågelarter har omfattats av inventeringen men fokus för denna inventering har legat på så kallade naturvårdsrelevanta arter, det vill säga arter som är rödlistade, arter markerade med B i fågeldirektivets bilaga 1, arter som uppvisar en negativ trend, samt arter med lokalt liten population (se faktaruta sid. 6). För dessa arter har eventuella fortplantningsområden/revir ritats ut. Arter som inte omfattas av revirkarteringen är lokalt mycket vanliga arter som exempelvis lövsångare, blåmes, talgoxe, skata och bofink. Dessa arter noteras bara genom uppskattning av antalet par i inventeringsområdet, samt häckningskriterium enligt metodik atlasinventering (BirdLife 2012), Bilaga 2.

Det har inte ingått i uppdraget att utreda bevarandestatus, störning, påverkan på fortplantningsområden eller om artskyddsförordningen är tillämplig i området för påträffade arter.

Osäkerhet i bedömningen

Revirkarteringen har viss grad av osäkerhet, särskilt vad gäller exakt geografisk avgränsning av fortplantningsområden/revir. Ju färre observationer som revirkarteringen bygger på desto större osäkerhet finns vad gäller den geografiska avgränsningen av fortplantningsområdet/reviret. För arter med stora revir som exempelvis kråka och många hackspettar kan det trots flera observationer ofta vara svårt att avgränsa reviret. För vissa arter saknas också kunskap om generell revirstorlek varför det är svårt att avgränsa reviren.

Det finns i flera fall en viss osäkerhet avseende fynd från databasen Artportalen eftersom de ofta har en låg lägesnoggrannhet. Det kan leda till att arter som är registrerade utanför inventeringsområdet ändå hör hemma där. Vi bedömer dock sammantaget att aktuell inventering har så god säkerhet att kunskapskravet i miljöbalken uppfylls.

Tidigare inventeringar

En naturvärdesinventering genomfördes 2023 i delar av inventeringsområdet (Väg och Miljö AB 2023), där listas även andra inventeringar som gjorts i området. En fågelinventering genomfördes i ett angränsande område under 2022 (Andersson 2022).

Resultat

I samband med inventeringen påträffades 71 fågelarter: 29 naturvårdsrelevanta fågelarter och 42 vanligt förekommande fågelarter. De naturvårdsrelevanta arterna redovisas i tabell 1. Observationer och avgränsade revir för dessa arter redovisas i kartor figur 2–6. De naturvårdsrelevanta fågelarter som enligt databasen Artportalen (sökning mellan 2000-01-01–2024-07-20) finns noterade från inventeringsområdet presenteras i tabell 2. De vanligt förekommande arter som påträffades under inventeringen redovisas i tabell 3. De förkortningar som används i texterna nedan är FD=fågeln är markerad med B i fågeldirektivets bilaga 1, samt rödlistekategorier: NT=nära hotad, VU=sårbar, EN=starkt hotad, CR=akut hotad, LC=livskraftig.

Naturvårdsrelevanta arter

21 av arterna är markerade med B i fågeldirektivets bilaga 1 och/eller är rödlistade. Ytterligare åtta av arterna har en liten lokal population i regionen, har en negativ trend eller har tidigare varit rödlistade. För åtta av de naturvårdsrelevanta arterna är bedömningen att de har fortplantningsområden/permanenta revir i planområdet. Dessa arter är björktrast (NT), entita (NT), gråkråka (NT), grönfink (EN), hämpling (LC, tidigare rödlistad), stare (VU), svartvit flugsnappare (NT) och sädesärla (LC, negativ trend). Ytterligare tre arter har revir eller födosöker regelbundet precis utanför området. Dessa arter är fiskmås (NT), tornseglare (EN) och östersjötrut (VU). Observationer och eventuella avgränsade revir för dessa arter redovisas i kartor figur 2–6. Mer information om arternas ekologi, status och trend, samt förekomst i området redovisas under avsnitt *Presentation av noterade naturvårdsrelevanta arter*.

Tabell 1. Tabellen redovisar naturvårdsrelevanta arter som noterades vid inventeringen och deras naturvårdsrelevans markerat med antingen FD=Arten är markerad med B i fågeldirektivets bilaga 1 eller RK=Rödlistekategorierna: NT=nära hotad, VU=sårbar, EN=starkt hotad, CR=akut hotad eller LC=livskraftig. Tabellen visar även förekomst/häckningsstatus av arten i området samt datum då arten observerades utav de inventeringstillfällen som utfärdades (se bilaga 1).

Art	FD/RK	Förekomst/ Häckningsstatus	Datum
Björktrast	NT	3 par med konstaterad häckning i tallungen i nordvästra delen av inventeringsområdet. Under förmiddagar födosöker ofta upp till 25 ex i området.	25/3, 4/4, 12/4, 22/4, 30/4, 14/5, 21/5, 27/5.
Entita	NT	1 par konstaterad häckning längs västra kanten av området intill Dag Hammarskjölds väg.	25/3, 22/4, 30/4, 21/5, 27/5
Fiskmås	NT	1 par trolig häckning på hustak strax N om området.	4/4, 12/4, 22/4, 30/4,

Art	FD/RK	Förekomst/ Häckningsstatus	Datum
			14/5, 21/5, 27/5
Fisktärna	FD, LC	Förbiflygande till häckningsområdet i norr. Ej häckande.	27/5
Gråkråka	NT	1 par konstaterad häckning i talldungen i NV.	25/3, 4/4, 12/4, 22/4, 30/4, 14/5, 21/5, 27/5
Gråtrut	VU	Sträckande, förbiflygande. Ej häckande.	4/4, 30/4, 27/5
Grönfink	EN	4-7 par konstaterade häckningar, permanent revir.	25/3, 4/4, 12/4, 22/4, 30/4, 14/5, 21/5, 27/5
Gulspurv	NT	Förbiflygande, obs i häcktid i lämplig biotop. Ej häckande.	25/3, 4/4
Havstrut	VU	Sträckande. Ej häckande.	4/4
Hämpling	LC, tidigare rödlistad	2-5 par, trolig häckning. Permanent revir.	25/3, 4/4, 12/4, 22/4, 30/4, 21/5, 27/5
Ladusvala	LC, negativ trend	Obs i häcktid, lämplig biotop. Ej häckande.	21/5
Mindre hackspett	NT	Spel/sång. Ej häckande.	25/3
Rödvingetrast	NT	Spel/sång, rastande. Ej häckande.	12/4, 22/4, 30/4
Skogsduva	LC, tidigare rödlistad	1 par precis utanför området i Kronparken i S.	4/4, 22/4, 30/4, 14/5, 21/5, 27/5
Skrattmås	NT	Sträckande. Ej häckande.	4/4, 12/4, 22/4, 27/5

Art	FD/RK	Förekomst/ Häckningsstatus	Datum
Sparvhök	LC, liten lokal population	Förbiflygande, Obs i häcktid i lämplig biotop. Möjlig häckning i närheten, men den bedöms ej vara häckande i området.	22/4
Stare	VU	3-6 par konstaterad häckning utanför området. Födosöker dock ofta i inventeringsområdet.	25/3, 4/4, 12/4, 22/4, 30/4, 14/5, 21/5, 27/5
Storspov	EN	Sträckande. Ej häckande.	25/3, 30/4
Svartvit flugsnappare	NT	2 par, trolig häckning.	14/5, 21/5, 27/5
Sånglärka	LC, liten lokal population, tidigare rödlistad.	Spel/sång, rastande, sträckande. Ej häckande.	25/3, 4/4, 12/4, 30/4
Sångsvan	FD, LC.	Sträckande. Ej häckande.	25/3, 4/4
Sädesärla	LC, negativ trend.	1 par trolig häckning.	4/4, 12/4, 22/4, 30/4, 14/5, 21/5, 27/5
Sävspurv	NT	Rastande. Ej häckande.	12/4.
Tofsvipa	VU	Sträckande. Ej häckande.	12/4
Tornfalk	LC, liten lokal population	Förbiflygande. Ej häckande.	22/4
Tornseglare	EN	1 par, häckar troligen precis utanför området i väst eller norr.	21/5, 27/5
Ängspiplärka	LC, tidigare rödlistad	Spel/sång, rastande. Ej häckande.	12/4, 22/4, 30/4
Ärtsångare	NT	Spel/sång, rastande. Ej häckande.	30/4
Östersjötrut	VU	1 par, par i lämplig häckbiotop, häckar troligen precis utanför området i väst. Ej häckande i området.	4/4, 27/5

Naturtyper och fågelbiotoper i området

Planområdet är cirka 15 hektar stort och domineras av ängsmark med enstaka små talldungar. Ängsmarken i framför allt västra och centrala delen är ett viktigt födosöksområde för den rödlistade björktrasten (NT) och staren (VU) som ofta letar efter dagmask och insekter här. Ängsmarken är viktig både för de par som häckar här och för de par som häckar utanför inventeringsområdet. Här rastade även sånglärka och ängspiplärka, som tidigare varit rödlistade, vid enstaka tillfällen. I nordväst finns en populär dunge med gamla tallar där många naturvårdsrelevanta arter trivs. Björktrast (NT) och gråkråka (NT) hade sina bon här, svartvit flugsnappare (NT) sjöng, och grönfink (EN) och entita (NT) födosökte ofta här, tillsammans med många vanliga arter.

I nordöstra delen finns en parkmiljö intill ett dagis som övergår till en tätare lövskog som finns utanför planområdet. Här rinner även en bäck. Detta är en bra miljö för den rödlistade mindre hackspetten (NT) som sjöng här vid första tillfället, men som ej anträffades senare. Strax söder om parkmiljön i nordöst finns ett grusigt/sandigt område med många örter där det tidigare har stått barracker. Här födosökte många finkar under april och maj, som grönfink (EN) och hämpling (tidigare rödlistad). I mitten av området finns en dagvattendamm med en mindre våtmark, där flera rödlistade fåglar som grönfink (EN), gråkråka (NT) och sävsparv (NT) ofta födosökte. Även de naturvårdsrelevanta arterna sädesärta (som har en negativ trend) och hämpling (tidigare rödlistad) födosökte ofta vid dammen. I sydöstra hörnet finns ett kalt grusområde med enstaka stenhögar. Mellan grusområdet och dammen finns enstaka gamla lövträd och tallar, där den rödlistade grönfinken uppehöll bland flera andra vanliga fågelarter.

Hela inventeringsområdet avgränsas av bilvägar. Utanför området i öst finns parklika miljöer, där vissa arter som stare (VU) tros ha sina bon men ofta flyger till inventeringsområdet för att födosöka. Söder om området finns naturreservatet Norra Kronparken, en talldominerad blandskog som framför allt innehåller väldigt gamla tallar. Här häckar flera par stare (VU) och skogsduva (tidigare rödlistad), som annars sågs födosöka i inventeringsområdet. Skogsduvorna spelade ofta över inventeringsområdet, något de gör för att markera revir och visa upp sig för sin partner, för att sedan återvända in i Norra Kronparken med sin partner. Norr och väst om området finns flervåningshus där både östersjötruten (VU) och fiskmåsen (NT) tros kunna häcka uppe på taken.

Fynd- och fortplantningsområden-/revirkartor

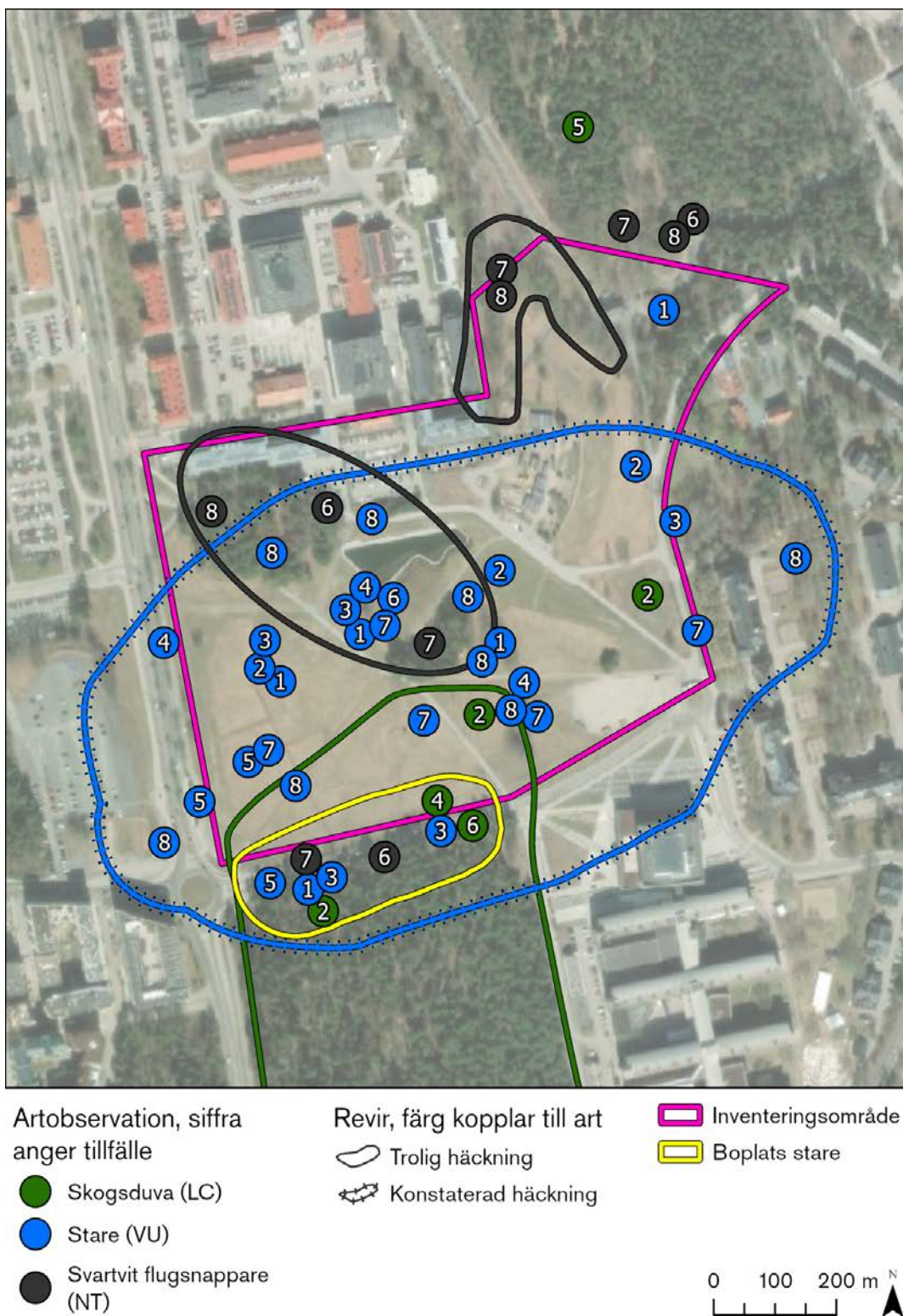
I kartorna, figur 2-6, redovisas förekomst av de påträffade naturvårdsrelevanta arterna. Om en art påträffades vid minst tre tillfällen inom inventeringsområdet, eller vid två tillfällen för enstaka arter som anländer till Sverige sent på våren, har fortplantningsområden/revir ritats ut. Fågelarternas aktivitet noterades enligt de tjugo kategorier av häckningskriterier som finns i metodik för svensk fågelatlas, tabell 5 (BirdLife 2012). Aktiviteterna ligger sedan till grund för bedömningen av häckningsindiciet i kategorierna möjlig häckning (enstaka observation av fågeln i häcktid), trolig häckning (permanent revir, varnande fåglar etcetera) och konstaterad häckning (observerad med mat till ungar, bo eller observation av ungar som just lärt sig att flyga).

Det ska påpekas att de avgränsade fortplantningsområdena/reviren i kartorna inte anger exakta avgränsningar utan att det utgörs av evidensbaserade bedömningar. När fortplantningsområden/revir ritats in på kartan har hänsyn tagits till var observationerna av fågeln är gjord, vilken naturtyp arten ofta är knuten till, uppgifter om storlek på revir för

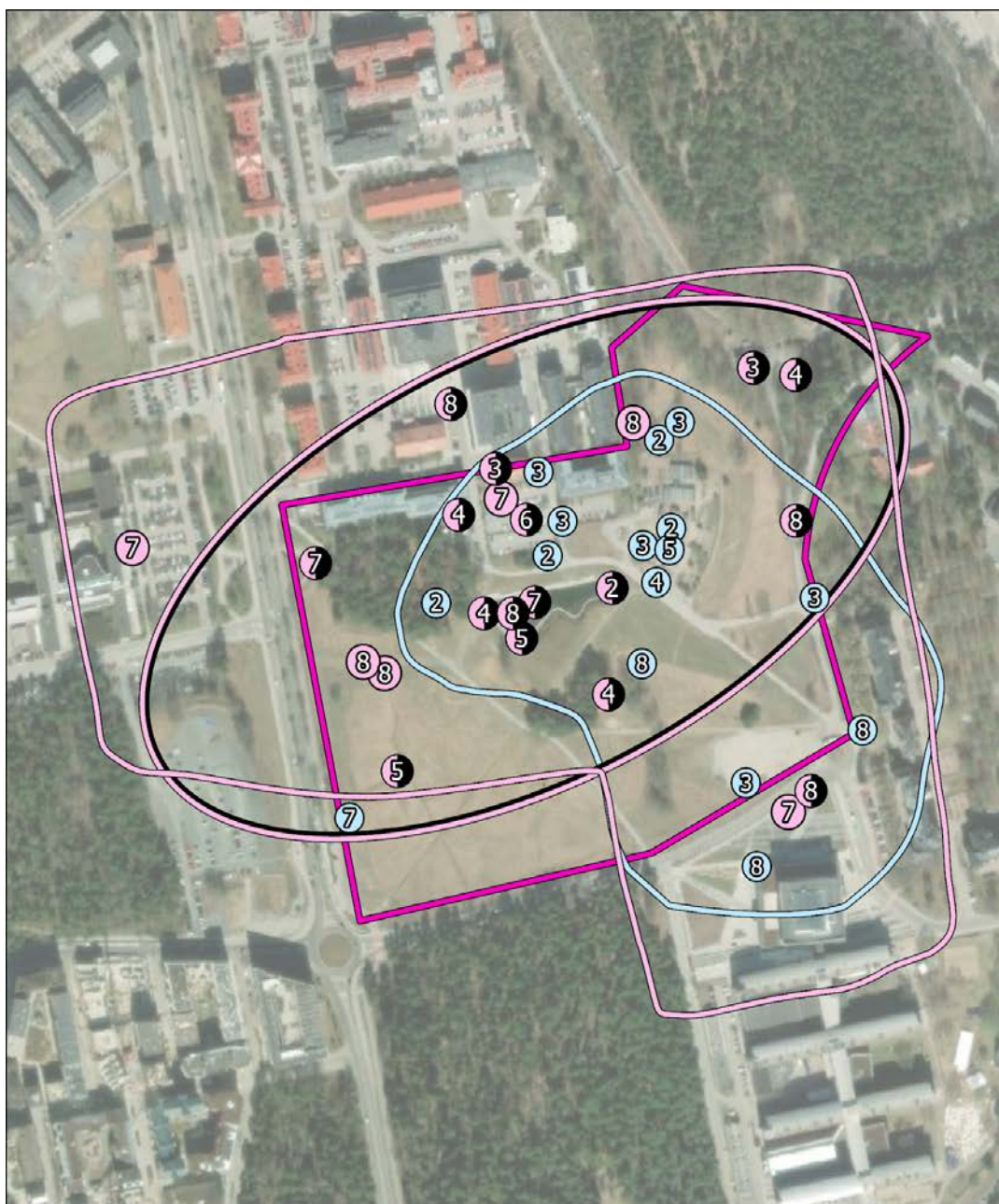
respektive art (ArtDatabanken 2023), samt observationer av samma art i intilliggande fortplantningsområden/revir.

I vissa fall så är osäkerheten vad gäller avgränsningen av fortplantningsområdet/reviret extra stor. Då markeras detta med särskild avgränsning på kartorna.

När det gäller vissa arter, exempelvis björktrast, är det inte möjligt att avgränsa enskilda revir eftersom björktrast inte tydligt hävdar sina revir annat än mycket tidigt på våren. Därefter häckar de gemensamt och använder samma födosöksområden. I dessa fall har den del av inventeringsområdet där observationer av arten gjorts identifierats som ett gemensamt revir för flera par.

Figur 2. Revirkarta för trolig häckning av skogsduva (tidigare rödlistad), konstaterad häckning av stare (VU-sårbar) och trolig häckning av svartvit flugsnappare (NT-nära hotad). Revirgränserna markeras som linjer med olika färger som korresponderar med respektive färg som givits för arten, vilket syns i legenden. På kartorna markeras observationerna som punkter numrerade efter respektive observationstillfälle.

Artobservation, färg
kopplar till art

- Tornseglare (EN)
- Sädesärla (LC)
- Hämpling (LC)

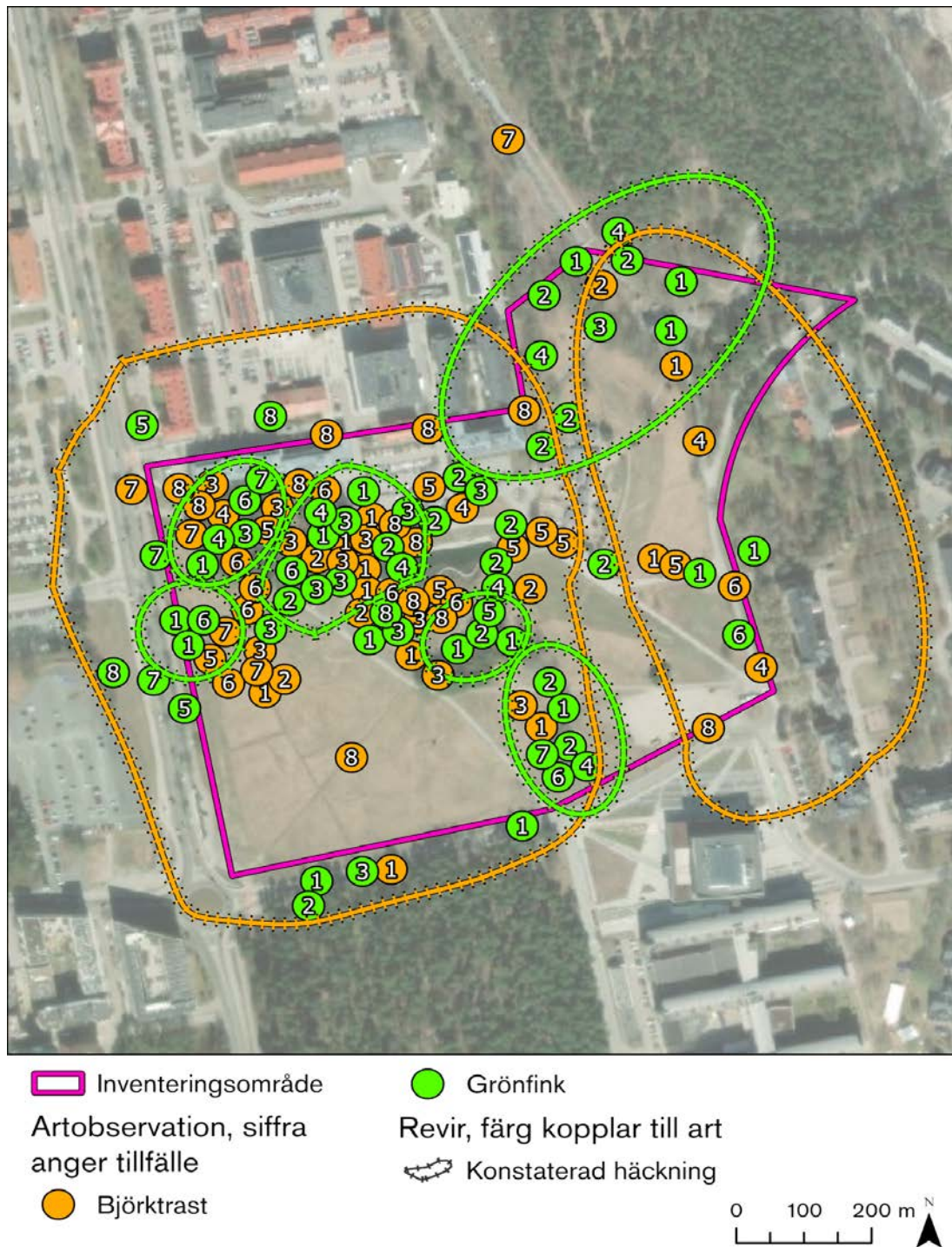
Revir, färg kopplar till
art

○ Trolig häckning

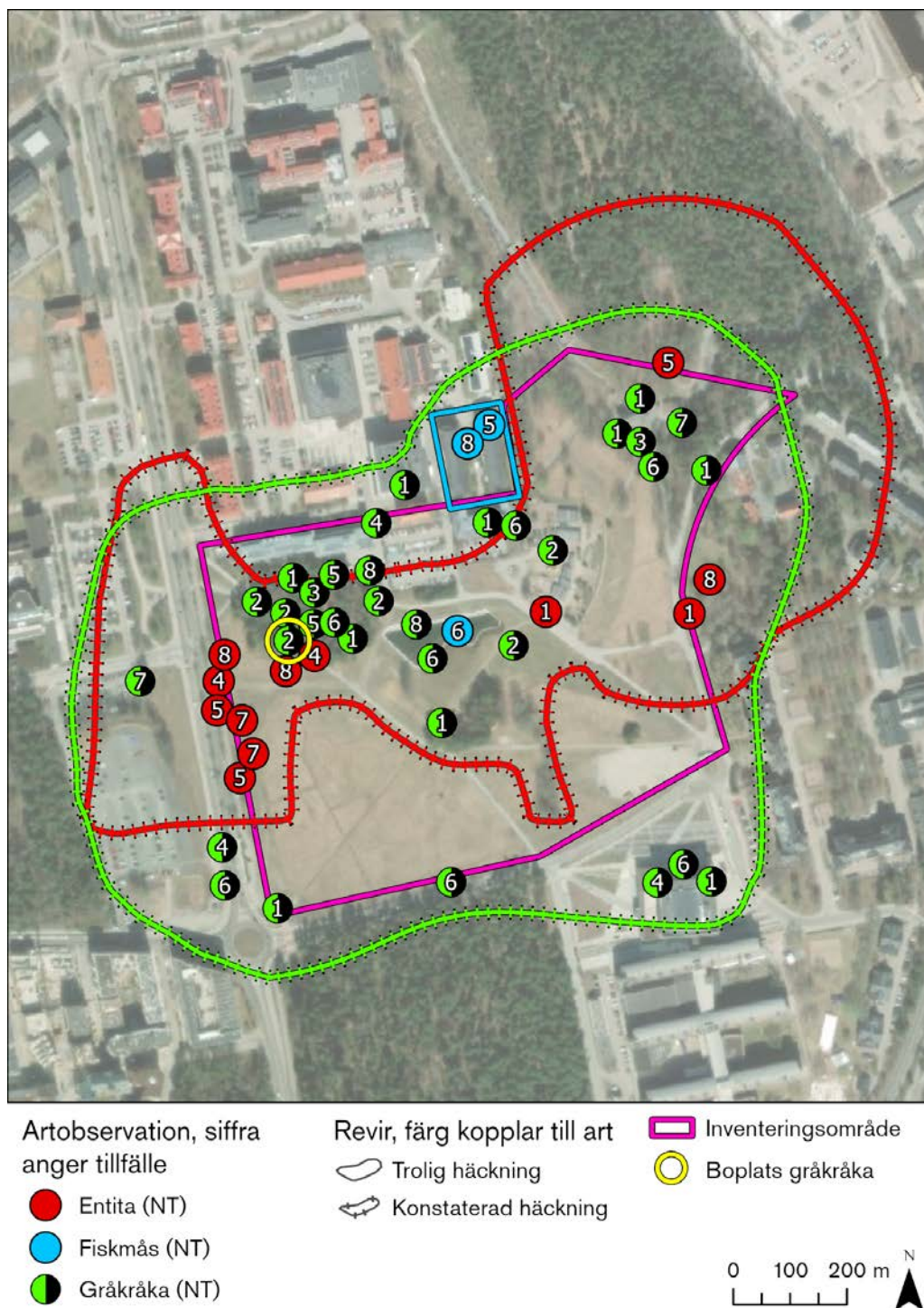
Inventeringsområde

0 100 200 m ▲ N

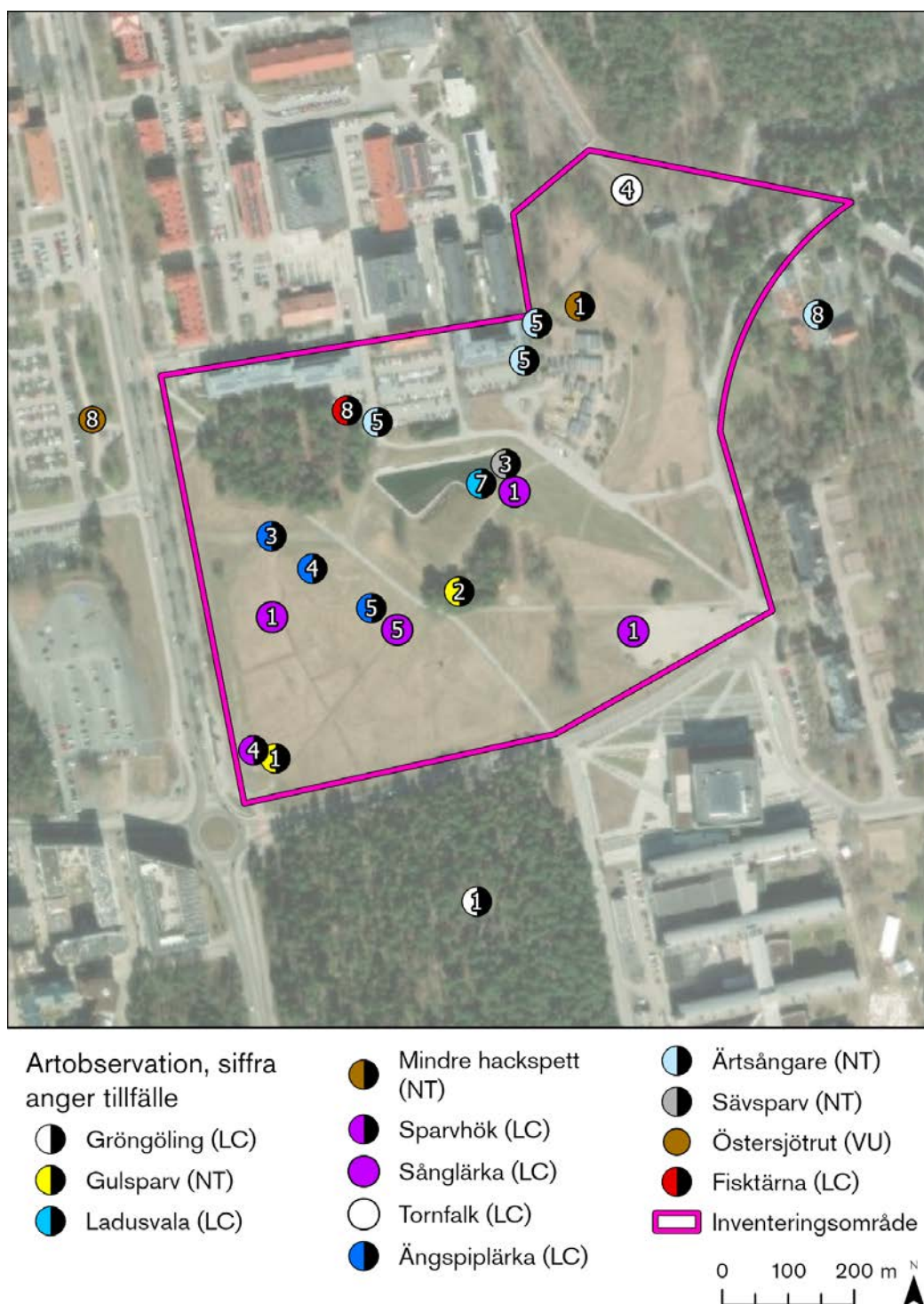
Figur 3. Revirkarta för trolig häckning av tornseglare (EN-starkt hotad), trolig häckning av sädesärla (negativ trend) och trolig häckning av hämpling (tidigare rödlistad). Revirgränserna markeras som linjer med olika färger som korresponderar med respektive färg som givits för arten, vilket syns i legenden. På kartorna markeras observationerna som punkter numrerade efter respektive observationstillfälle.

Figur 4. Revirkarta för konstaterad häckning av björktrast (NT-nära hotad) och konstaterad häckning av grönfink (EN-starkt hotad). I det västra reviret av björktrast häckade en koloni med tre par. På områdets ängar och fält födosökte ett till par björktrastar som tros ha boet någonstans i öst, markerat med det östra reviret. Revirgränserna markeras som linjer med olika färger som korresponderar med respektive färg som givits för arten, vilket syns i legenden. På kartorna markeras observationerna som punkter numrerade efter respektive observationstillfälle.

Figur 5. . Revirkarta för en konstaterad häckning av entita, en trolig häckning av fiskmås och en konstaterad häckning av gråkråka. Alla tre arter är rödlistade som NT-nära hotad. Entitan sågs med föda åt ungar, och tros ha boplatsen längst i väst i inventeringsområdet, längs med trädallén som går längs med Dag Hammarskjölds väg. Fiskmåsen tros ha sitt bo på ett hustak inom den gula revirgränsen. Gråkråkans boplats finns i tallungen, längst nordväst i inventeringsområdet, vilken är markerad på kartan. Revirgränserna markeras som linjer med olika färger som korresponderar med respektive färg som givits för arten, vilket syns i legenden. På kartorna markeras observationerna som punkter numrerade efter respektive observationstillfälle.

Figur 6. På denna karta visas endast observationer av naturvårdsrelevanta arter som funnits i området men som inte setts tillräckligt många gånger för att revir ska ritas ut. Dessa arter är gröngöling (tidigare rödlistad), som dock aldrig observerades inom själva inventeringsområdet, gulsparv (NT-nära hotad), ladusvala (negativ trend), mindre hackspett (NT-nära hotad), sparvhök (liten lokal population), sånglärka (tidigare rödlistad), tornfalk (liten lokal population), ängsöplärka (tidigare rödlistad), ärtsångare (NT-nära hotad), sävspurv (NT-nära hotad), östersjötrut (VU-sårbar) och fisktärna (FD-markerad med B i fågeldirektivets bilaga 1). Ängsöplärka sågs vid tre olika besök, men alla individer bedömdes vara rastande under sin flytt norrut, och får därför inget revir utritat.

Tidigare fynd

Det finns ett stort antal fynd från databasen Artportalen från inventeringsområdet (tabell 2 och bilaga 3). Flera fynd är registrerade med hög noggrannhet vilket gör att fynden går att knyta till inventeringsområdet. Andra fynd är rapporterade med låg noggrannhet och svåra att koppla till området.

Observationer som bedöms relevanta ur artskyddsförordnings-synpunkt

Enligt uppgifter registrerade i databasen Artportalen (sökning 2000–2024) finns 48 naturvårdsrelevanta arter noterade från området. 25 av arterna skulle potentiellt kunna ha fortplantningsområden eller permanenta födosöksområden i inventeringsområdet eller i dess omedelbara närhet.

Tabell 2. Tabellen visar arter registrerade på databasen Artportalen som bedöms ha fortplantningsområden eller permanenta födosöksområden inom inventeringsområdet under åren 2000–2024. Naturvårdsrelevanta akronymer under FD/RK är FD=Arten är markerad med B i fågeldirektivets bilaga 1. RK=Rödlistekategorier; NT=nära hotad, VU=sårbar, EN=starkt hotad, CR=akut hotad, LC=livskraftig. Tabellen visar även förekomst/häckningsstatus och datum då arten observerades utav de inventeringstillfällen som utfärdades (se bilaga 1).

Art	FD/RK	Förekomst/Häckningsstatus	Datum
Björktrast	NT	Pulli/nyligen flygga ungar. Konstaterad häckning.	Artportalen 2021, 2020, 2019, 2014, 2013.
Entita	NT	Spel/sång, obs i häcktid i lämplig biotop. Trolig häckning.	Artportalen 2013.
Fiskmås	NT	Permanent revir. Trolig häckning.	Artportalen 2022, 2021, eventuellt 2019, 2015, 2014, 2013.
Gråkråka	NT	Obs i häcktid i lämplig biotop. Möjlig häckning.	Artportalen 2021, 2019, 2018, 2012, 2011.
Grönfink	EN	Permanent revir. Trolig häckning.	Artportalen 2022, 2021, 2019, 2018, 2014, 2013, 2012.
Gröngöling	LC, tidigare rödlistad.	Permanent revir. Trolig häckning.	Artportalen 2018, 2015, 2014, 2013, 2012, 2011.
Gulsparr	NT	Permanent revir. Trolig häckning.	Artportalen 2013, 2012, 2010, 2003.
Göktyta	LC, tidigare rödlistad.	Spel/sång. Trolig häckning.	Artportalen 2017, 2016.
Hämpling	LC, tidigare rödlistad	Permanent revir. Trolig häckning.	Artportalen 2022. 2015, 2014, 2012, 2010, 2001, 2000.

Art	FD/RK	Förekomst/Häckningsstatus	Datum
Kattuggla	LC, liten lokal population.	Pulli/nyligen flygga ungar 2022. Häckade troligen i naturreservatet Kronparken i syd, men födosökte i inventeringsområdet. Övriga år: spel/sång eller obs i häcktid i lämplig biotop i området. Trolig häckning.	Artportalen 2022, 2021, 2020, 2016, 2015, 2013, 2012, 2011, 2009.
Mindre hackspett	NT	Spel/sång, obs i häcktid i lämplig biotop. Möjlig häckning.	Artportalen 2023, 2015, 2014, 2004.
Näktergal	LC, negativ trend.	Spel/sång, obs i häcktid i lämplig häckbiotop. Trolig häckning	Artportalen 2014, 2013.
Råka	LC, regionalt negativ trend	Regelbundet födosökande under häckningstid. Ej häckande, permanent födosöksrevir.	Artportalen 2020, 2019, 2017, 2016, 2015, 2014, 2012, 2011, 2009, 2006, 2003, 2000.
Rödvingetrast	NT	Permanent revir. Trolig häckning	Artportalen 2018, 2010, 2009.
Tofsmes	LC, signalart för barrskog av bra kvalitet.	Obs i häcktid i lämplig biotop i talldungen i NV. Möjlig häckning.	Artportalen 2006.
Tornfalk	LC, lokalt liten population.	Permanent revir, obs i häcktid lämplig biotop. Bra biotop för födosök. Möjlig häckning.	Artportalen 2022, 2020, 2017, 2015, 2014, 2013, 2011.
Tornseglare	EN	Permanent revir, födosökande, trolig häckning i lämplig biotop precis utanför området i alla väderstreck.	Artportalen 2022, 2021, 2020, 2019, 2014, 2010, 2009, 2003, 2002, 2001, 2000..
Trädlärka	FD, LC, liten lokal population.	Obs i häcktid i lämplig biotop. Möjlig häckning.	Artportalen 2012.
Skogsduva	LC, tidigare rödlistad.	Permanent revir, Spel/sång i området men även vid Eklundshof i nordöst. Trolig häckning	Artportalen 2023, 2022, 2016, 2015, 2011, 2010.
Sparvhök	LC, lokalt liten population.	Obs i häcktid, lämplig biotop. Möjlig häckning.	Artportalen 2022, 2021, 2020, 2018, 2017, 2015, 2013, 2011, 2010, 2006, 2003, 2002, 2001, 2000.
Stare	VU	Föda åt ungar, med boet i Geijersdalen i norr. Konstaterad häckning men födosöker endast i inventeringsområdet.	Artportalen 2021, 2020, 2019, 2018, 2015, 2014, 2013, 2012, 2010, 2008.

Art	FD/RK	Förekomst/Häckningsstatus	Datum
Svartvit flugsnappare	NT	Spel/sång, obs i häcktid i lämplig häckbiotop. Trolig häckning.	Artportalen 2021, 2018, 2013, 2010.
Sädesärla	LC, negativ trend.	Permanent revir. Trolig häckning	Artportalen 2023, 2022, 2021, 2020, 2014, 2012, 2010.
Östersjötrut	VU	Obs i häcktid lämplig biotop. Lämpliga biotoper finns strax norr och väst om området. Trolig häckning.	Artportalen 2022.
Ärtsångare	NT	Spel/sång. Trolig häckning.	Artportalen 2018, 2017, 2015, 2013, 2011.

Observationer som inte bedöms relevanta ur artskyddsförordnings-synpunkt

Enligt Artportalen (2000–2024) har exempelvis lärkfalk och pilgrimsfalk noterats förbiflygande, men har inte uppvisat något beteende som tyder på revirhävdande eller häckning. Fåglar som uppehåller sig i området under flytten eller vintertid är till exempel grönbena, duvhök, sånglärka och tallbit. Dessa arter redovisas i bilaga 3.

Presentation av naturvårdsrelevanta arter

Nedan följer en kortare beskrivning av de påträffade naturvårdsrelevanta arternas ekologi, status/trend och förekomst i området. Endast arter som har uppvisat indikation på häckning enligt Svensk Fågelatlas är beskrivna här. Under status och trend motiveras varför en art har bedömts vara naturvårdsrelevant och alltså omfattats av en mer noggrann utredning. Naturvårdsrelevanta arter omfattar arter som är rödlistade, arter markerade med B i fågeldirektivets bilaga 1, arter som uppvisar en negativ trend, arter som tidigare varit rödlistade, samt arter med lokalt liten population. Information om arternas ekologi och populationsutveckling har inhämtats från Artfakta (ArtDatabanken 2024), om status och trender från Sveriges fåglar (Wirdheim 2023), Övervakning av fåglarnas populationsutveckling (Green m. fl. 2023) och från Rödlistan 2020. Information om fågelarters förekomst i inventeringsområdet har inhämtats från databasen Artportalen (sökning 2000–2024).

Björktrast (NT)

Förekomst i området

Tre par kunde konstateras häcka i tallungen i nordvästligaste delen av området, då bo med ungar och matning av dessa observerades (tabell 1, figur 4). De tre paren kunde observeras vid varje inventeringstillfälle, och den 4:e april, vilket är under tiden då björktrasten håller på att migrera som mest, observerades det 25 individer födosöka samtidigt på den stora ängsmarken i västra och centrala delen av området. Födosöket på ängsmarken skedde framför allt på förmiddag, 2-4h efter soluppgången, där daggmask var ett vanligt byte. På Artportalen, sökning 2000–2024, finns flera fynd av arten.

Ekologi

Björktrast förekommer i olika slags miljöer som fjällbjörkskog, löv- och blandskog, parker, alléer, trädgårdar. Den häckar i skogar, ofta i anslutning till odlad mark, i parker och i trädgårdar. Daggmaskrika gräsmattor verkar fungera som födosökmiljö (ArtDatabanken 2023).

Status/trend

Björktrast, som var ny på rödlistan 2020, är rödlistad i kategorin nära hotad (NT). Den svenska populationen bedöms ha gått ner cirka 20 % de senaste 15 åren, där minskningstakten bedöms vara nära gränsvärdet för kategorin sårbar (VU) (ArtDatabanken 2023). Arten är fortfarande vanlig i Uppsala län. Den verkar inte ha särskilt höga krav på sin livsmiljö i tätortsnära områden.

Entita (NT)

Förekomst i området

Ett par kunde konstateras häcka i västligaste delen av området, i lövträd i allén längs med Dag Hammarskjölds väg. En av föräldrarna sågs hämta näbben full med mat och sedan flyga och landa i lämplig biotop i lövträdsallén, och tros ha boet någonstans i närheten. Eventuellt rör det som om två par i området, men detta kunde aldrig fastställas. Arten noterades vid fem av de åtta besöken, inklusive första och sista besöket. Arten är allmän i

Uppsala kommun men förekommer mycket lokalt. På Artportalen, sökning 2000–2024, finns några fynd av arten från området, först observerad år 2013 och regelbundet återkommande sedan år 2019.

Ekologi

Entita har relativt stora revir, 4–5 hektar, för att vara en så liten fågel. Entitan är en hålhäckare men kan inte själv hacka fram sitt hål utan är beroende av miljöer som erbjuder naturliga hål. I många av våra skogar kan det antas att naturliga bohål är en begränsande resurs för hålhäckare. Entitan får då konkurrera om bohålen med till exempel talgoxe och blåmes som finns i samma miljöer. Eftersom entitan är underlägsen gentemot dessa arter, får den ofta nöja sig med hål av sämre kvalitet. Ofta får den använda hål som ligger längre ner och som utsätts mer frekvent av predatorer. Arten bor i löv- och blandskogar, och föredrar ek- och hasseldungar med inslag av död ved eller fuktiga skogar (ArtDatabanken 2024).

Status/trend

Entitan, som var ny på rödlistan 2020, missgynnas när varierade småmiljöer som skogsdungar, hagmarker och brynmiljöer försvinner. Även bristen på död ved och hålträd påverkar arten negativt. Entitan minskat med cirka 20% de senaste 10 åren (Wirdheim 2022).

Fiskmå (NT)

Förekomst i området

Ett par fiskmå observerades vid två tillfällen i maj uppe på ett hustak precis norr om inventeringsområdet, vilket är en lämplig boplats för fiskmåsar, och häckade troligen här. Arten är allmänt förekommande i Uppsala kommun och häckar här framför allt i par eller små kolonier på hustak i stadsmiljöer. Arten har ej rapporterats häcka i närheten tidigare enligt Artportalen (2024).

Ekologi

Fiskmåsen är en flyttfågel som ibland stannar i Sverige. Arten häckar ensam eller i kolonier i våtmarker, längst kuster, på öar, vid insjöar och ibland även på hustak i samhällen. Den är en allätare som äter fisk, maskar och skalbaggar men födosöker också i tätbebyggda områden där den exempelvis kan hitta matrester från människor (ArtDatabanken 2023).

Status/trend

Arten har vid tidigare rödlistningstillfällen bedömts som LC (livskraftig), men populationen minskar nu med en takt som medför att kriterierna för NT (nära hotad) blir uppfyllda. Minskningstakten har uppgått till 16 (7–22) % under de senaste 18 åren. Minskningstakten för den svenska populationen bedöms vara nära gränsvärdet för Sårbar (VU). Populationen i Sverige bedöms bestå av cirka 100 000 par (ArtDatabanken 2023).

Gråkråka (NT)

Förekomst i området

Denna art häckade inom inventeringsområdet, och kunde konstateras eftersom ett par observerades bygga ett bo i talldungen i nordvästra delen av inventeringsområdet. Ett annat par observerades hämta bomaterial i området, men någon uppfattning om var detta par häckar finns inte. Ett par sågs stationärt i reviret under alla besök. Arten är vanlig i Uppsala kommun och är regelbundet återkommande i inventeringsområdet sedan åtminstone år 2007 (Artportalen 2024).

Ekologi

Gråkråkan häckar i skogsmark, ofta i anslutning till odlad mark, i parker och trädgårdar samt i olika urbana områden. Detta är den underart av kråka som är bofast i Sverige. Eftersom gråkråka, när det gäller föda, är generalist och allätare så födosöker den gärna nära mänsklig bebyggelse. Arten har stora revir och för att lyckas med sin häckning behöver den ha tillgång till en ostörd skogsdunge för placering av själva boet (Artdatabanken 2023).

Status/trend

Gråkråka var ny på rödlistan 2020 i kategorin Nära hotad (NT) och har inte varit rödlistad tidigare. Uppskattas ha minskat med 15% under de senaste 18 åren. Arten missgynnas av förändrad sophantering och försvinnandet av skogsdungar och brynmiljöer (Artdatabanken 2023).

Grönfink (EN)

Förekomst i området

Mellan 4-7 par grönfink hade permanent revir i området, där åtminstone 2 par observerades flyga iväg med näbben full med mat åt sina ungar, vilket indikerar en konstaterad häckning. Paren befann sig i princip i alla de olika små träddungarna i området. Arten har troligen häckat i området regelbundet sedan åtminstone år 2007 (Artportalen 2024).

Ekologi

Grönfink häckar i skogsbryn, enbackar, buskmarker, parker och trädgårdar. Arten verkar inte ha särskilt höga krav på sin livsmiljö i tätortsnära områden (Artdatabanken 2023).

Status/trend

Grönfink är en i regionen allmänt förekommande art. Arten har inte varit rödlistad tidigare, men den mycket kraftiga populationsnedgången de senaste 10 åren, orsakad av sjukdomen gulknopp, är den numera rödlistad i kategorin starkt hotad (EN) (Artdatabanken 2023).

Gulspurv (NT)

Förekomst i området

Gulspurv observerades endast två gånger med en individ varje gång. Observationerna var i häcktid och i lämplig biotop, men fåglarna var endast förbiflygande och uppvisade alltså inga beteenden som antyder häckning. Hur arten nyttjade området är okänt, och tros inte häcka i området i år. Arten är en allmänt förekommande häckfågel i regionen, och skulle kunna häcka eller födosöka i området. Gulspurv har inte rapporterats från området sedan år 2013, men har troligen häckat i området tidigare år eftersom permanenta revir har observerats vissa år sedan år 2003 (Artportalen 2024).

Ekologi

Gulspurv häckar i olika typer av öppna miljöer med inslag av träd och buskar. Den är också vanlig på hyggen, kraftledningsgator och andra öppna eller halvöppna områden, dock helst i närheten av odlingsmarker (ArtDatabanken 2022).

Status/trend

Gulspurv var 2015 rödlistad i kategori Sårbar (VU) men är i den senaste rödlistan (ArtDatabanken 2020) i hotkategori Nära hotad (NT), eftersom populationsminskningen har saktat ned aningen (Artdatabanken 2024).

Hämpling (rödlistad 2010, LC)

Förekomst i området

Två till fem par hämpling häckade troligtvis i eller i anslutning till området. Förekomst av boplatser är okänt, men det finns flera bra miljöer för boplatser i nordöstra delen av inventeringsområdet. Arten observerades både sjunga och födosöka i området under sju av de åtta besöken. Födosöket skedde ofta på fälten omkring dagvattendammen i mitten av inventeringsområdet, allra oftast på ett grusområde strax nordost om dammen, där det tidigare har stått baracker. Hämpling är enligt Artportalen (2024) regelbundet förekommande i området sedan år 2000, men någon häckning i området har aldrig kunnat konstateras.

Ekologi

Hämpling är en fink som främst finns i kulturlandskapet där den viktigaste häckningsbiotopen är solbelysta, buskrika och torra naturbetesmarker, men även granplanteringar, trädgårdar, och skogsbryn som ligger i anslutning till jordbruksmark utnyttjas ofta. Hämplingen är så gott som uteslutande beroende av gräs- och ogräsfrön för föda året runt. I det avseendet skiljer sig hämplingen från många andra finkar och sparvar som normalt växlar till en mer animalisk föda under sommaren (Artdatabanken 2022).

Status/trend

Hämplingen är idag ej rödlistad men har varit det tidigare, senast år 2010. Arten har minskat med 56-72 % i Sverige under de senaste 30 åren, men uppvisar en ökande trend på senare år (Artdatabanken 2022).

Mindre hackspett (NT)

Förekomst i området

Denna art hördes sjunga/spela vid endast ett tillfälle och häckade inte i området. Det finns inga lämpliga miljöer för boplatser för mindre hackspett inom inventeringsområdet förutom längst i nordöst där Geijersdalen börjar. Den har dock observerats regelbundet i skogen nordöst om inventeringsområdet under tidigare år, vid Eklundshof, enligt Artportalen (2024), och kunde konstateras häcka där vissa år, men aldrig inom inventeringsområdet. I regionen är denna hackspett en sparsam men regelbunden häckfågel.

Ekologi

Mindre hackspett är Sveriges minsta hackspett och lever i löv- och blandskog med förekomst av äldre lövträd, i södra Sverige särskilt ädellövträd. Under vintern kan födosök även ske i äldre grandominerad skog, troligen för att den ger bättre skydd mot rovdjur och rovfåglar än ren lövskog. För häckning krävs döda lövträd, men boträd är sannolikt sällan en begränsande faktor. I stället tycks födotillgången under senvinter och vår vara en begränsande faktor. Mindre hackspett har stora revir. För att häcka framgångsrikt behöver ett par cirka 40 hektar äldre lövdominerad skog inom ett område på upp till 200 hektar (ArtDatabanken 2022).

Status/trend

Mindre hackspett tillhör en av de skogslevande arter som påverkats negativt av brist på död ved och hålträd i många skogar (Green m.fl. 2021). Arten är rödlistad som NT-nära hotad eftersom populationen har minskat kraftigt, cirka 60%, under de senaste 10 åren (Wirdheim 2021). Minskningstakten för den svenska populationen bedöms vara nära gränsvärdet för att hamna i kategori (VU)-sårbar. (ArtDatabanken 2022).

Rödvingetrast (NT)

Förekomst

Inom området rastade rödvingetrast under tre av de åtta besöken, alla gånger i april, vilket är då rödvingetrasten migrerar som mest på våren. Vid ett tillfälle sågs och hördes ett par sjunga och ivrigt flyga runt, den 30:e april, vilket tros vara en del av parbildningen inför häckning. Detta är dock beteenden som även uppvisas under rastning, och behöver inte nödvändigtvis indikera en häckning just på platsen där beteendet äger rum. Eftersom arten ej observerades vid de sista tre besöken bedöms arten ej häcka i området. Arten har inte häckat i området tidigare (Artportalen 2024).

Ekologi

Rödvingetrast häckar främst i skogsmark med rik undervegetation och har en nordlig tyngdpunkt på utbredningen i landet, och förekommer i denna region endast sparsamt som häckande fågel. Rödvingetrast är allätare men livnär sig under häckningstid främst av maskar, sniglar, blötdjur och insekter (ArtDatabanken 2022).

Status/trend

Rödvingetrast var ny på rödlistan 2020 i kategori Nära hotad (NT). Populationen av rödvingetrast minskar successivt, framför allt i södra delen av utbredningsområdet. Minskningen har uppgått till cirka 25 % under de senaste 15 åren (ArtDatabanken 2022).

Skogsduva (rödlistad 2005, LC)**Förekomst i området**

Skogsduva häckade inte inom området men gör det troligen i naturreservatet Kronparken precis söder om inventeringsområdet, som är fyllt med gamla, grova tallar som har boplatser för arten. Ett par sågs spelflyga under flera tillfällen, alltså visa upp sig i flykten för sin partner, över området och flög sedan in i Kronparken i söder och fortsatte uppvakta varandra. Arten kunde höras spela/sjunga från inne i reservatet vid sex av åtta tillfällen. Skogsduva häckar sedan många år tillbaka regelbundet i Kronparken (Artportalen 2024).

Ekologi

Skogsduvan är en hålbbyggare vars utbredning sammanfaller i stora drag med förekomsten av lämpliga grova hålträd, främst ek, men även sparsamt äldre tallar, anslutning till lämpliga födosöksområden på jordbruksmark. I brist på trädhål kan den även häcka i knipholkar, klippskrevor och ruiner. Den optimala häckningsbiotopen utgörs av ekbackar och lövängar/hagmarker med gamla träd, omgivna av öppna fält med goda möjligheter till födosök. Arten kan även häcka långt inne i barrskogar där den utnyttjar gamla bohål av spillkråka. Skogsduva flyttar söderut under september och oktober till övervintringsområden i södra Frankrike och norra Spanien (ArtDatabanken 2022).

Status/trend

Skogsduva var rödlistad 2005 i kategorin NT- Nära hotad. Vid rödlistningen 2010, 2015 och 2020 bedömdes skogsduvan som livskraftig LC. Populationen är ökande (ArtDatabanken 2022). Skogsduvan är en prioriterad art enligt skogsvårdslagen, och är även markerad med B i fågeldirektivets bilaga 1.

Stare (VU)**Förekomst i området**

Tre par stare besökte regelbundet området för sitt födosök, som gjordes på de öppna ängsmarkerna i områdets västra och centrala delar. Stararna har inte sina boplatser inom inventeringsområdet, utan observerades efter deras födosök vanligtvis flyga mot sina troliga boplatser. Ett par flög ofta mot skolhusen i öst, och två till tre par flög ofta till i naturreservatet Kronparken rakt söder om inventeringsområdet. Enstaka gånger observerades stararna flyga bort åt väst efter deras födosök, så möjligen finns det boplatser även i denna riktning utanför inventeringsområdet. Det finns även lämpliga boträd för stare i områdets nordöstligaste delar, vid Geijersdalen, samt i Eklundshof i öst har det dessutom observerats häckning av stare tidigare år, enligt Artportalen (2024). Arten är en vanlig men minskande häckande fågel i regionen.

Ekologi

Stare häckar oftast i grova träd med hål men även i fågelholkar. Arten behöver en ganska varierad livsmiljö bestående av gräsmattor, åkrar, eller parker. Födosök sker oftast på marken och ibland långt ifrån boplatsen. Staren är rödlistad men är fortfarande tämligen vanligt förekommande i Uppsala län. Stare verkar inte ha särskilt höga krav på sin livsmiljö i tätortsnära områden. Den har dock ett visst indikatorvärde för värdefulla och artrika naturmiljöer då den ofta häckar i gamla hålträd och gynnas av ett varierat odlingslandskap (ArtDatabanken 2022).

Status/trend

Stare är rödlistad som VU-sårbar, på grund av en populationsutveckling som varit nedåtgående under en lång tid. De senaste 20 åren har populationen minskat med drygt 40% (Wirdheim 2022). Enligt Green m.fl. 2021 visade inventeringar genomförda under sommaren på en fortsatt negativ trend, medan inventeringar från vintern 2020/2021 visade på en viss uppgång i antalet starar. Uppgången förklaras delvis med mildare och snöfria vintrar.

Svartvit flugsnappare (NT)

Förekomst i området

Svartvit flugsnappare observerades under de sista tre besöken, vilket korresponderar med att detta är en art som anländer relativt sent till sina häckingsområden från Afrika. Inom området fanns två olika sjungande hanar, och i denna mycket lämpliga biotop för arten antas det att båda hanarna kommer att hitta en eller flera honor, även om dessa aldrig direkt kunde observeras. Svartvit flugsnappare är en vanlig häckande art i regionen, och har häckat i området under enstaka, tidigare år (Artportalen 2024).

Ekologi

Svartvit flugsnappare häckar i löv- och blandskog, samt i trädgårdar och parker. Arten är hålhäckare och i tätbebyggda områden häckar den gärna i fågelholkar. Svartvit flugsnappare lever främst av insekter, spindlar och fjärilar samt deras larver, men under hösten utökas menyn med frukter och bär (Artdatabanken 2022).

Status/trend

Denna art är fortfarande talrik och vitt spridd över nästan hela landet. Populationen av svartvit flugsnappare har minskat med knappt 20% de senaste 10 åren, och var ny på rödlistan år 2020 och fick då klassificeringen Nära hotad (NT). Minskningstakten för den svenska populationen bedöms vara nära gränsvärdet för Sårbar (VU) (Artdatabanken 2024).

Sädesärta (negativ trend, LC)

Förekomst i området

Ett par häckar troligen i området. Sädesärta observerades som ett par i en lämplig häckningsbiotop under sju av de åtta besöken, och bedömdes alltså ha ett permanent revir i området, vilket indikerar trolig häckning. Paret höll till på de kala ytorna, framför allt vid

dagvattendammen, längs med bil- och cykelvägarna som omringar området och vid parkeringen i den centrala, norra delen. Sadesärila har häckat i området tidigare år, senast år 2020 (Artportalen 2024).

Ekologi

Sadesärila häckar framför allt vid bebyggelse, stränder och odlingsmark. Födan består framför allt av insekter som fångas på marken eller i flyktspurter, helst på kala ytor. Boet hittas i sprickor i stenmurar eller i liknande, människoskapade miljöer (Artdatabanken 2022).

Status/trend

Denna art har aldrig varit rödlistad, men det finns indikation på en minskning hos arten, vilket är varför den är naturvårdsrelevant. Sadesärila häckar allmänt i hela landet, och antalet reproduktiva individer överstiger gränsvärdet för rödlistning (Artdatabanken 2022).

Tornseglare (EN)

Förekomst i området

Tornseglare häckar troligen strax utanför området i väst, norr eller i nordväst, möjligen även sydöst om inventeringsområdet, och ett par sågs under de två sista inventeringstillfällena i slutet av maj. Arten sågs endast vid två tillfällen men bedöms ändå ha en trolig häckning i området eftersom detta är en art som anländer till Uppland mycket sent på våren. Tornseglare häckar regelbundet runt om i Uppsala stad, oftast i skrevor på byggnader när deras naturliga boplatser, håligheter i gamla träd, inte är tillgängliga. Arten är regelbundet återkommande i området under häckningstid under de senaste 15 åren, och häckar förmodligen årligen någonstans i närheten av inventeringsområdet (Artportalen 2024).

Ekologi

Tornseglare häckar gärna under storkupiga tegelpannor eller i andra håligheter och nischer i byggnader. Majoriteten av tornseglarbeståndet är helt knutet till mänsklig bebyggelse medan en mindre andel häckar i mer ursprungliga miljöer, i första hand i gamla hackspethål och andra typer av håligheter i träd samt i klippskrevor. Tornseglare kan även häcka i holkar som placeras i högt läge under en takfot eller på en husgavel med fria inflygningsmöjligheter. Tornseglaren lever nästan hela sitt liv i luften. Den enda period i livet som tornseglaren inte tillbringar i luften är under häckningen samt vid extremt dåligt väder då de kan klamra sig fast i trädgrenar, på husväggar eller klippbranter. Arten blir könsmogen vid ungefär tre års ålder, och från att de tar sitt första vingslag i luften tillbringar de alltså sina första tre år av livet konstant i luften. Födan utgörs uteslutande av insekter samt små spindlar som driver fram i luften hängandes i spinntrådar (Artdatabanken 2022).

Status/trend

Tornseglare häckar från Skåne till Lappland. Tornseglare är rödlistad i kategorin Starkt hotad (EN) på grund av en kraftig populationsminskning under de senaste 24 åren, där antalet häckande par har minskat med närmare 55%. Rödlisteklassningen för tornseglare har successivt försämrats sedan år 2010 då den bedömdes som Nära hotad (NT). En orsak

till tornseglarens tillbakagång är sannolikt brist på lämpliga boplatser. Moderna takläggningsmetoder innebär ofta att storkupiga tegelpannor ersätts av exempelvis plåttak eller platta betongpannor vilka inte ger några inflygningsmöjligheter för tornseglare. För de tornseglare som häckar i träd, främst i Norrlands inland, har situationen sannolikt försämrats till följd av minskad mängd äldre skog med hålträd. Andra tänkbara orsaker till den kraftiga populationsminskningen är en vikande tillgång till föda (Artdatabanken 2022).

Östersjötrut (VU)

Förekomst

Östersjötrut häckar möjligen på hustak väst om inventeringsområdet, eftersom ett par i lämplig häckbiotop sågs flyga runt och revirmarkera där i form av sång och patrullering. Detta observerades i slutet av maj då häckningsperioden har börjat för arten. Arten sågs även sträcka i början av april. Eftersom arten endast observerades visa tecken på häckning en enda gång ritas inget revir ut. Östersjötrut har troligen häckat precis utanför inventeringsområdet år 2022 enligt Artportalen (2024).

Ekologi

Östersjötrut (*Larus fuscus fuscus*) är en underart av silltruten (*Larus fuscus*). Av silltrutarnas underarter är endast denna rödlistad i Sverige. Truten häckar längs Östersjöns kuster i Sverige, Finland och Estland men även i norra Norge och österut till den västligaste delen av Ryssland. Den häckar vanligen kolonivis på låga och skogslösa skär, men kan även häcka på hustak i samhällen. Arten är en allätare som främst äter fisk, men även insekter, dagmaskar och restavfall kan ingå i födan, varför den kan ses födosöka i samhällen (Artdatabanken 2022).

Status/trend

Östersjötrut är rödlistad som VU (sårbar). Minskningen av silltruten beror huvudsakligen på en kraftig minskning i Östersjön. Arten har minskat med 10-50% i Sverige under de senaste 30 åren. Den geografiska utbredningen har minskat, och artens negativa trend tros orsakas av patogener, konkurrens samt predation av mink. Dessutom har en försämrad havsmiljö i Östersjön bidragit till födobrist hos arten. Samtidigt som östersjötruten har minskat i Sverige har utbredningens tyngdpunkt förskjutits norrut (Artdatabanken 2022).

Vanligt förekommande fågelarter

I samband med inventeringen noterades 42 stycken mer vanligt förekommande fågelarter som inte anses ha en större relevans för naturvårdsinsatser. Dessa arter redovisas i tabell 3.

Tabell 3. Tabellen redovisar övriga fågelarter påträffade i området i samband med inventeringen, samt uppvisad aktivitet som har högst indikation på häckning, bedömd häckstatus enligt svensk fågelatlas, uppskattat antal par i området och datum då arten observerades utav de inventeringstillfällen som utfärdades (se bilaga 1).

Svenskt namn	Aktivitet	Bedömd häckstatus enligt svensk fågelatlas	Uppskattat antal par	Datum
Bergfink	Spel/sång, rastande.	Ej häckande	1 ex	4/4, 12/4, 22/4, 30/4, 14/5.
Blåmes	Permanent revir	Trolig häckning	2-5	25/3, 4/4, 12/4, 22/4, 30/4, 14/5, 21/5, 27/5.
Bläsgås	Sträckande	-	-	4/4.
Bofink	Permanent revir	Trolig häckning	4-6	25/3, 4/4, 12/4, 22/4, 30/4, 14/5, 21/5, 27/5.
Domherre	Permanent revir	Trolig häckning men utanför området.	1-2	25/3, 21/5.
Dubbeltrast	Sträckande	-	-	4/4, 30/4.
Gransångare	Spel/sång, rastande	Ej häckande	1-2 ex	25/3, 30/4.
Grå flugsnappare	Bobygge	Konstaterad häckning	1-2	21/5, 27/5.
Grågås	Sträckande	-	-	12/4, 30/4.
Gråhäger	Sträckande	-	-	30/4.
Gråsiska	Sträckande	-	-	4/4.
Gräsand	Permanent revir	Trolig häckning	1-3	12/4, 22/4, 30/4, 14/5, 21/5, 27/5.
Gärdsmyg	Spel/sång	Ej häckande	1 ex	25/3.
Grönsiska	Pulli/nyligen flygga ungar	Konstaterad häckning	1-4	25/3, 4/4, 12/4, 22/4, 30/4, 14/5, 27/5.
Härmsångare	Spel/sång	Möjlig häckning	1	21/5.

Svenskt namn	Aktivitet	Bedömd häckstatus enligt svensk fågelatlas	Uppskattat antal par	Datum
Kaja	Permanent revir	Trolig häckning utanför området	1-2	25/3, 4/4, 22/4, 14/5, 27/5.
Knipa	Pulli/nyligen flygga ungar	Konstaterad häckning	1	22/4, 30/4, 14/5, 21/5, 27/5.
Koltrast	Permanent revir	Trolig häckning	3-4	25/3, 4/4, 12/4, 22/4, 30/4, 14/5, 21/5, 27/5.
Korp	Förbiflygande	Ej häckande	1 ex	4/4.
Knölsvan	Sträckande	-	-	25/3.
Kungsfågel	Obs i häcktid, lämplig biotop.	Ej häckande	1 ex	14/5.
Lövsångare	Permanent revir	Trolig häckning	1-2	30/4, 14/5, 21/5, 27/5.
Mindre korsnäbb	Permanent revir	Trolig häckning utanför området, troligen i Kronparken.	1	25/3, 4/4, 12/4, 30/4, 21/5.
Nötväcka	Permanent revir	Trolig häckning	2	25/3, 4/4, 12/4, 22/4, 30/4, 14/5, 21/5, 27/5.
Pilfink	Permanent revir	Trolig häckning	2-3	25/3, 4/4, 12/4, 22/4, 30/4, 14/5, 21/5, 27/5.
Ringduva	Permanent revir	Trolig häckning	3-4	25/3, 4/4, 12/4, 22/4, 30/4, 14/5, 21/5, 27/5.
Rödhake	Permanent revir	Trolig häckning	2-3	4/4, 12/4, 22/4, 30/4, 27/5.
Rödstjört	Permanent revir	Trolig häckning	2	12/4, 30/4, 14/5, 21/5, 27/5.
Skata	Permanent revir	Trolig häckning utanför området	1-2	25/3, 4/4, 30/4, 14/5, 27/5.
Steglits	Permanent revir	Trolig häckning	1-2	25/3, 4/4, 12/4, 22/4, 30/4, 14/5, 21/5, 27/5.

Svenskt namn	Aktivitet	Bedömd häckstatus enligt svensk fågelatlas	Uppskattat antal par	Datum
Stenknäck	Permanent revir	Trolig häckning	1-2	25/3, 4/4, 12/4, 22/4, 30/4, 14/5, 21/5, 27/5.
Storskarv	Sträckande	-	-	25/3, 4/4, 30/4, 21/5.
Större hackspett	Permanent revir	Trolig häckning, eventuellt utanför området	1?	25/3, 4/4, 12/4, 22/4, 30/4, 27/5.
Svarthätta	Permanent revir	Trolig häckning	1-2	14/5, 27/5.
Sädgås	Sträckande	-	-	4/4, 30/4.
Talgoxe	Permanent revir	Trolig häckning	3-6	25/3, 4/4, 12/4, 22/4, 30/4, 14/5, 21/5, 27/5.
Taltrast	Rastande	Ej häckande	2 ex	25/3, 4/4, 12/4, 30/4.
Tamduva	Permanent revir	Trolig häckning utanför området	1-2	25/3, 4/4, 12/4, 30/4, 14/5, 27/5.
Trädgårdssångare	Permanent revir	Trolig häckning	1	14/5, 21/5, 27/5.
Trädkrypare	Permanent revir	Trolig häckning	1-2	4/4, 12/4, 22/4, 30/4.
Trädpiplärka	Sträckande	-	-	12/4, 30/4.
Törnsångare	Permanent revir	Trolig häckning	1	21/5, 27/5.

Fynd inom planområdet

Planområdet för Kv Underofficeren är mindre än det inventerade området och kartan i Figur 6 visar vilka fågelarter som förekom inom planområdet.

Ärtsångare har observerats vid ett tillfälle på tre platser inom planområdet, men inget revir för ärtsångare har avgränsats. Stare (VU) har observerats en gång inom planområdet och området bedöms ingå i ett större revir för stare, men arten häckade inte inom planområdet.

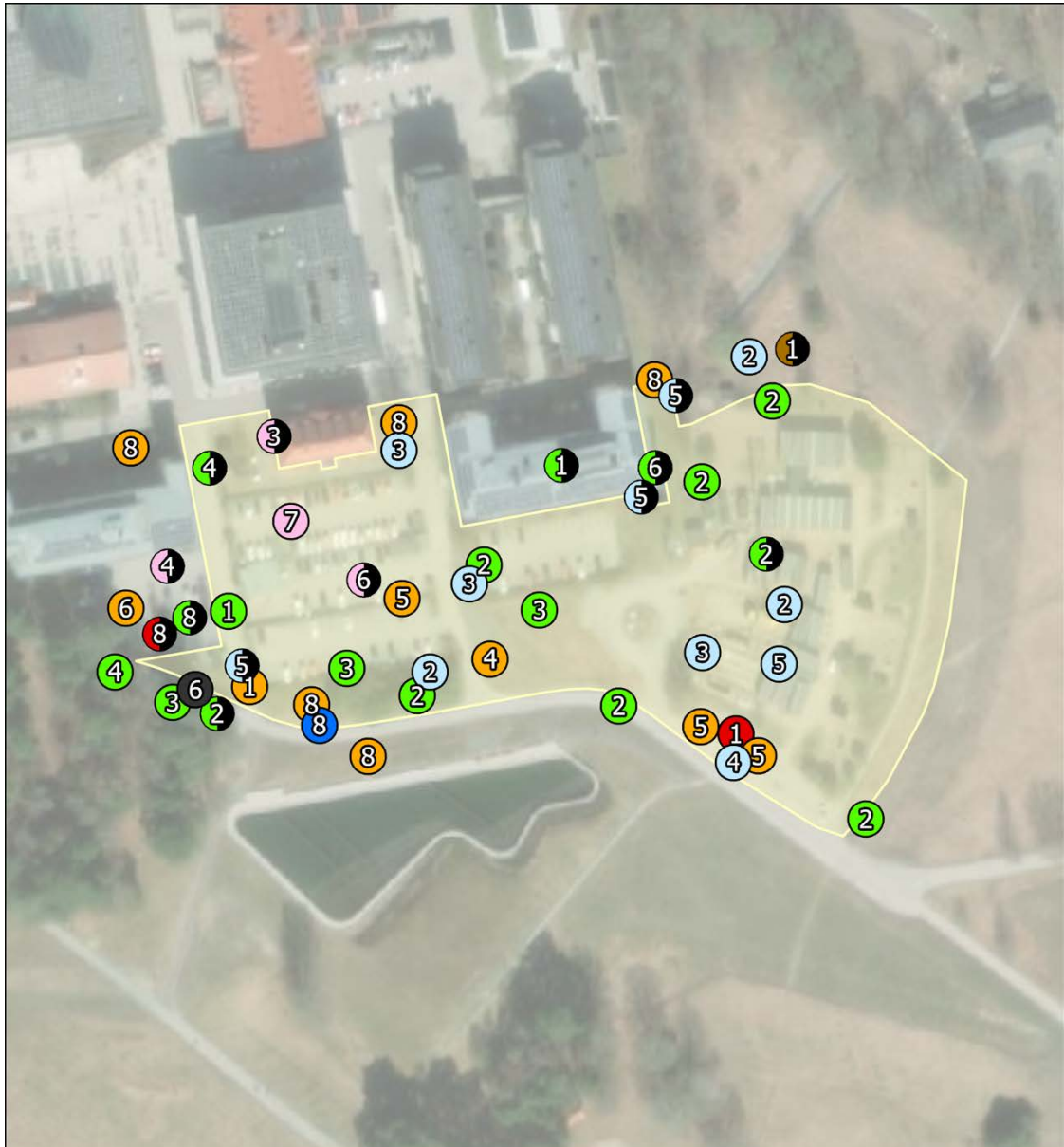
Svartvit flugsnappare (NT) sågs en gång i kanten av planområdet, och ett revir angränsar till planområdet, men ingen häckning förekom inom planområdet. Hämpling har observerats vid tre tillfällen som födosökande i planområdet. Planområdet ingår i ett revir för hämpling, men arten häckade inte i planområdet.

Tornseglare (EN) sågs vid ett tillfälle inom planområdet och häckar troligen utanför planområdet. Sädesärla (LC) noterades vid två tillfällen inom planområdet som även ingår i ett revir för sädesärla, men ingen häckning kunde konstateras inom planområdet.

Björktrast (NT) observerades vid fyra tillfällen inom planområdet. Planområdet ingår i två revir för björktrast, men ingen häckning förekom inom planområdet. Grönfink (NT) noterades vid tre olika tillfällen inom planområdet och området ingår delvis i ett revir för grönfink, men arten häckade inte inom planområdet.

Entita (NT) observerades vid ett tillfälle inom planområdet som även ingår i ett revir för entita, men ingen häckning förekom inom planområdet. Gråkråka (NT) sågs vid tre tillfällen inom planområdet, som också ingår i ett revir för gråkråka. Gråkråka häckade inte inom planområdet.

Mindre hackspett (NT) och fisktärna (LC) har endast observerats en gång under inventering, båda strax utan för planområdet, men ingen häckning kunde konstateras.

Fågelobservationer inom planområdet för Kv. Underofficern

Planområde

Artobservation, siffra
anger tillfälle

Mindre hackspett (NT)

Ärtsångare (NT)

Fisktärna (LC)

Stare (VU)

Svartvit flugsnappare
(NT)

Hämling (LC)

Tornseglare (EN)

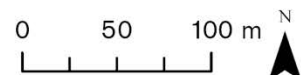
Sädesärla (LC)

Björktrast (NT)

Grönfink (EN)

Entita (NT)

Gråkråka (NT)

Figur 7. Kartan visar observationer av fåglar som gjorts inom planområdet för Kv. Underofficern.

Lagstiftning för fåglar

Under nedanstående rubriker redogörs för den lagstiftning som direkt, eller indirekt har bärighet på fåglar.

Miljöbalken

Bestämmelserna i miljöbalken syftar till att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö. En sådan utveckling bygger på insikten att naturen har ett skyddsvärde och att människans rätt att förändra och bruka naturen är förenad med ett ansvar för att förvalta naturen väl (Sveriges riksdag 2022a).

Miljöbalkens hänsynsparagraf

Alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd är skyldig att skaffa sådan kunskap som behövs med hänsyn till verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning för att skydda människors hälsa och miljön mot skada eller olägenhet (Sveriges riksdag 2022b).

Artskyddsförordningen

Regelverket kring artskydd regleras i Sverige genom artskyddsförordningen. Detta är en nationell lagstiftning som införlivar EU:s art- och habitatdirektiv, samt fågeldirektiv i svensk lagstiftning. Alla svenska fåglar är fridlysta enligt 4 §. Artskyddsförordningen är att se som en precisering av miljöbalkens hänsynsparagraf.

Artskyddsförordningen 4 § från och med oktober 2022

Det är förbjudet att:

avsiktligt fånga eller döda vilda fåglar

avsiktligt förstöra eller skada vilda fåglars bon eller ägg eller bortföra sådana fåglars bon samla in vilda fåglars ägg, även om de är tomma

avsiktligt störa vilda fåglar, särskilt under deras häcknings- och uppfödningsperiod, om inte störningen saknar betydelse för att:

- a) bibehålla populationen av fågelarten på en tillfredställande nivå, särskilt utifrån ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov, eller
- b) återupprätta populationen till denna nivå

Förbuden gäller inte jakt efter fåglar. I fråga om sådan jakt finns bestämmelser med motsvarande innebörd i jaktlagen (1987:259) och jaktförordningen (1987:905).

Naturvårdsverket anser att befintlig praxis gällande begreppet ”störning” innefattar försämringar eller förstörelse av fåglars fortplantningsområden (Naturvårdsverket 2022). I lagens mening bör således (enligt Naturvårdsverket) en sådan påverkan, som exempelvis ny bebyggelse utgör, tolkas in i förbudet mot störning i de fall störningen riskerar att förhindra att artens populationsnivå fortsatt kan bibehållas på en tillfredsställande nivå.

Ekologigruppen bedömer att fågelarter som i denna rapport klassificeras som naturvårdsrelevanta oftast utgör sådana arter där hänsyn behöver tas för att bibehålla populationen av fågelarten på en tillfredsställande nivå.

Förbud mot att döda fåglar och att förstöra ägg och bon

Enligt Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt *döda* eller *skada* alla vilt förekommande fågelarter samt att förstöra deras ägg och bon.

Förbud mot populationspåverkande störning

Enligt artskyddsförordningen att det är förbjudet att avsiktligt *störa* vilda fåglar om inte *störningen* saknar betydelse för att upprätthålla populationen av arten på en tillfredsställande nivå eller att återupprätta populationen till en tillfredsställande nivå. Om en sådan negativ påverkan kan förutses, kan i många fall verk samma skyddsåtgärder genomföras så att kontinuerlig ekologisk funktion upprätthålls och populationen därmed inte riskerar att minska. De åtgärder som kan vara aktuella är olika former av preventiva eller förbättrande åtgärder som är avsedda att begränsa eller helt motverka de negativa effekterna av en verksamhet eller åtgärd. Exempelvis kan en sådan åtgärd bestå av att skapa nya livsmiljöer eller höja kvaliteten på, eller i anslutning till, det aktuella utredningsområdet.

Det ska tilläggas att det finns en viss osäkerhet i hur begrepp som störning och tillfredsställande population ska tolkas i lagstiftningen då denna är förhållandevis ny (lagen trädde i kraft 2022-10-01). Kommande rättsfall som prövar den nya lagen kommer i framtiden att reda ut dessa begrepp tydligare.

Förslag till vidare utredningar

Såsom detaljplanen ser ut för tillfället bedömer Ekologigruppen att den inte kommer ha någon särskild negativ påverkan på att hålla populationerna av de naturvårdsrelevanta arterna i inventeringsområdet på en tillfredsställande nivå. Detta eftersom inga naturvårdsrelevanta arter häckar i detaljplaneområdet.

Ekologigruppen rekommenderar ett antal enkla skyddsåtgärder och om dessa följs är det vår bedömning att artskyddet inte behöver utredas vidare.

- Genomför inte avverkning av träd och buskar i detaljplanområdet under fåglars häckningssäsong, mars till augusti. Åtgärden gäller samtliga fågelarter, inklusive de vanligt förekommande arterna.
- Sätt upp tornseglarholkar på sidan av hus för att gynna de starkt hotade tornseglarna (EN) som observerades i inventeringsområdet
- Baracker, ställningar eller dylikt bör inte placeras vid dagvattendammen centralt i området eller vid talldungen i nordvästra delen av inventeringsområdet. En buffertzona till talldungen längst i nordväst bör lämnas under exploateringen och dungen bör även skyddas med plank.
- För att förstärka spridningssambanden för fåglar mellan skogsområdena i närheten bör inhemska träd, som till exempel oxel, rönn, körsbär och slån, planteras inom planområdet. Även plantering av fröväxter som solros och hampa vore gynnsamt för de många naturvårdsrelevanta, frätande fåglarna i området, exempelvis grönfink och hämpling, att äta framför allt vintertid.

Referenser

Tryckta källor:

- Andersson, H. 2022. PM Redovisning inventering av fåglar. Slutrapport 2022-12-31. Calluna AB.
- Artskyddsförordningen 2007. SFS 2007:845.
- Artskyddsförordningen 2022. SFS 2022:946.
- Bengtsson, K. & Green, M. 2013. Skånes Fågelatlas. SkOF, Vellinge. Skånes fågelatlas-den skånska häckande fågelfaunans utveckling enligt de båda atlasinventeringarna 1974–1984 och 2003–2009.
- Ekologigruppen 2014. Dag Hammarskjöldsstråket – naturvärdesanalys.
- Naturvårdsverket 2003. Undersökningstyp: Fåglar: Revirkartering , generell metod. Version 1:1: 2003-04-04 (Författare Sören Svensson).
- Naturvårdsverket 2010. Manual för uppföljning i skyddade områden – Skyddsvärda fåglar. 2010-12-21. Kapitel: Förenklad revirkartering.
- Naturvårdsverket 2012. Undersökningstyp: Fåglar: Revirkartering, generell metod. Version 1:1: 2012-06-21 (Författare Sören Svensson).
- SLU Artdatabanken. 2020. Rödlistade arter i Sverige 2020. SLU, Uppsala.
- Väg och Miljö AB, 2023. Naturvärdesinventering Polacksgatan, Uppsala kommun, 2023.

Digitala källor:

- ArtDatabanken 2024. Artfakta. Webverktyg för sökning av fakta om arter. <https://artfakta.se/artbestamning> (Hämtad: 2024-07-29).
- Artportalen 2024. Artportalen, rapportsystem för arter. <http://www.artportalen.se> (Hämtad: 2024-07-20).
- BirdLife 2012. SOF-Sveriges ornitologiska förening. Häckningskriterier.
- Fågeldirektivet: <https://www.artdatabanken.se/arter-och-natur/naturvard/skydd-av-arter/fageldirektivet/> (Hämtad 2024-06-05).
- Svensk Fågeltaxering. <http://www.fageltaxering.lu.se/> (Hämtad: 2024-06-03).
- Sveriges Riksdag 2022a. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/miljobalk-1998808_sfs-1998-808/#K8 (Hämtad: 2023-10-19).
- Sveriges Riksdag 2022b. Hänsynsreglerna. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/miljobalk-1998808_sfs-1998-808/#K2 (Hämtad: 2023-10-19).
- Wirdheim, A. & Green, M., Svensk Fågeltaxering. Sveriges fåglar 2021-2023. https://cdn.birdlife.se/wp-content/uploads/2022/01/Sverigesfaglar_2021.pdf
https://cdn.birdlife.se/wp-content/uploads/2023/01/Sverigesfaglar_2022_final_LD.pdf https://cdn.birdlife.se/wp-content/uploads/2024/01/Sverigesfaglar_2023_slutversion.pdf (Hämtad: 2024-08-10).

Bilaga 1. Inventeringsfakta

Åtta besök genomfördes i inventeringsområdet genom att området systematiskt gicks igenom enligt gängse metodik. Vid fältbesöken användes en iPhone 13 med programvara Fieldmaps för att registrera fågelobservationer. Vid varje observation av en naturvårdsrelevant fågel noterades art, plats, kön (om möjligt), antal och häckningskriterie/aktivitet.

Fältbesöken startade strax efter soluppgången under dagar med klart väder och svaga vindar och avslutades under förmiddagen eftersom fågelaktiviteten vanligtvis avtar successivt fram på dagen. I tabell 4 redovisas tidpunkter och inventerare för inventeringstillfällena.

Tabell 4. Datum för inventeringstillfällena och respektive inventerare för respektive tillfälle.

Inventeringstillfälle nr	Datum	Inventerare
1	2024-03-25	Max Karlsson
2	2024-04-04	Max Karlsson
3	2024-04-12	Max Karlsson
4	2024-04-22	Max Karlsson
5	2024-04-30	Max Karlsson
6	2024-05-14	Max Karlsson
7	2024-05-21	Max Karlsson
8	2024-05-27	Max Karlsson

Bilaga 2. Metodik

Fältinventering

Två metoder har använts vid inventeringen: revirkartering och atlasinventering. Genom att kombinera de båda metoderna ges svar på hur många revir av en specifik art det finns inom ett område, och om det rör sig om konstaterad, trolig eller möjlig häckning. Denna information redovisas i respektive artkarta. Nedan redovisas de två metoderna närmare.

Metod Revirkartering

Fågelinventeringen har genomförts i fält genom metod: Fåglar, revirkartering, generell metod (Naturvårdsverket 2003). Undersökningstypen är den vanligaste metoden för bestämning av tätheter för fågelarter i landmiljöer. För de flesta av arterna bestäms det absoluta antalet häckande fågelpar genom att deras revir kartläggs inom en avgränsad areal.

Metodiken för en fullständig revirkartering rekommenderar åtta till tio besök i fågelfattiga skogar och 10–12 besök i fågelrika skogar (Naturvårdsverket 2003). Fältbesöken fördelas under fåglarnas häckningstid och ska utföras under samma år. Naturvårdsverkets bedömning är att det i vissa fall, med kvalitet, går att genomföra en inventering med färre besök, även om det innebär en större osäkerhet (Naturvårdsverket 2010).

Inventeringen har framförallt omfattat naturvårdsrelevanta fågelarter som hävdar revir genom sång dagtid. Med naturvårdsrelevanta arter menas här rödlistade arter, arter markerad med B i fågeldirektivets bilaga 1, arter som uppvisar en negativ trend, samt arter med lokalt liten population. För dessa arter har revir ritats ut. I områden där bedömningen är att det finns förutsättningar för nattaktiva arter, till exempel ugglor och nattskärar, har ett till två besök förlagts nattetid. Rovfåglar karteras inte med god säkerhet med den metod som använts, men bedömningen är att en rovfågelhäckning sannolikt hade uppmärksamats vid inventeringen.

Vid en revirkartering tar man hänsyn till att det måste finnas observationer från flera besök i varje revir. Antalet observationer som behövs för att revir ska konstateras är tre om antalet inventeringstillfällen är 8–10. Hänsyn tas också till samtidiga observationer mellan närliggande revir för att avgöra om det rör sig om ett, två eller flera revir (Naturvårdsverket 2012).

Markeringen för observationen där fågeln uppehöll sig gjordes på handdator. Om individen förflyttade sig sattes en punkt med samma ID-nummer. Detta för att dubbelräkning inte skulle ske. Med grund i antalet observationer under alla inventeringstillfällena och individernas beteende görs en samlad bedömning om arternas revir.

Arter som inte omfattas av revirkarteringen är lokalt mycket vanliga arter som exempelvis lövsångare, blåmes, talgoxe, skata och bofink. Dessa arter noteras bara genom uppskattning av antalet par i inventeringsområdet, samt häckningskriterium enligt metodik svensk fågelatlas (BirdLife 2012), tabell 5.

Metod atlasinventering

Revirkarteringen kompletterades med undersökningstyp atlasinventering (Bengtsson, K. & Green, M. 2013), enligt metodik från svensk fågelatlas (BirdLife 2012). En atlasinventering visar de olika fågelarternas utbredning i landskapet under häckningstid. Under en atlasinventering letar man efter och registrerar häckande fåglar i det område inventeringen avser. Metodiken bygger på ett system med 20 olika häckningskriterier som på olika sätt påvisar säker, trolig eller möjlig häckning av alla förekommande arter inom området (Bengtsson, K. & Green, M. 2013).

Häckningskriterier

För varje art och revir noteras högsta häckningskriterium enligt metodik svensk fågelatlas (BirdLife 2012), tabell 5. Fågelns aktivitet noterades i en av de tjugo kategorier av häckningskriterier (ex sång, föda till ungar etc.). Aktiviteterna gav sedan bedömningen häckning i kategorierna möjlig häckning (en observation av fågeln i häcktid), trolig häckning (permanent revir, varnande fåglar etc.), konstaterad häckning (observerad med mat till ungar, bo eller nyligen flygga ungar sedda). Permanent revir identifieras då en fågel hörs sjunga vid minst två tillfällen med minst tre dagars mellanrum. Det är troligt att häckning sker inom ett permanent revir men för att betrakta häckningen som konstaterad behövs att högsta häckningskriterie det vill säga besöker bebott bo, mat till ungar, nyligen flygga ungar med mera noterats.

Tabell 5. Häckningskriterier/aktiviteter enligt Birdlife (2012).

Konstaterad häckning	Trolig häckning	Möjlig häckning
1. Bo, ägg/ungar	12. Ruvfläckar	17. Par i lämplig häckbiotop
2. Bo, hörda ungar	13. Upprörd/varnande	18. Spel/sång
3. Ruvande	14. Besök på trolig boplatz	19. Obs. i häcktid, lämplig biotop
4. Äggska	15. Parning/parningsceremonier	20. Obs. i häcktid
5. Föda åt ungar	16. Permanent revir	
6. Bär exkrementssäck		
7. Besöker bebott bo		
8. Pulli, nyligen flygga ungar		
9. Nyligen använt bo		
10. Avledningsbeteende		
11. Bobygge		

Bilaga 3. Observationer som inte bedöms relevanta ur artskyddsförordningssynpunkt

Arter redovisade i tabell 6 bedöms inte häcka inom inventeringsområdet utan rör arter som uppehåller sig i området vintertid, rastar under flyttningen eller är förbiflygande.

Tabell 6. Tabellen visar naturvårdsrelevanta arter registrerade på databasen Artportalen som inte bedöms ha fortplantningsområden inom inventeringsområdet under åren 2000-2024. Det rör till exempel arter som uppehåller sig i området vintertid, är förbiflygande eller rastande. FD=Arter markerade med B i fågeldirektivets bilaga 1. Röddlistekategorier: EN=starkt hotad, VU=sårbar, NT=nära hotad. LC=livskraftig.

Art	FD/RK	Förekomst	Datum
Duvhök	NT	Rastande vintertid / ej köns mogen individ på våren.	Artportalen 2018, 2016, 2000.
Fisktärna	FD, LC	Förbiflygande	Artportalen 2018, 2001, 2000.
Fjällvråk	NT	Förbiflygande vintertid	Artportalen 2015, 2012.
Gransångare	LC, Liten lokal häckande population.	Spel/sång, troligen rastande.	Artportalen 2009, 2006.
Gråtrut	VU	Förbiflygande, mestadels vintertid.	Artportalen 2024, 2022, 2018, 2013, 2011, 2005, 2003, 2000.
Grönbenä	FD, LC	Rastande	Artportalen 2022.
Havstrut	VU	Förbiflygande	Artportalen 2012.
Hussvala	VU	Förbiflygande	Artportalen 2014.
Lärkfalk	LC, liten lokal population	Förbiflygande	Artportalen 2017.
Nötkråka	En av underarterna, tjocknäbbad nötkråka, är rödlistad	Förbiflygande vintertid	Artportalen 2017
Ormvråk	LC, liten lokal population	Rastande	Artportalen 2003.
Pilgrimsfalk	FD, NT	Förbiflygande	Artportalen 2018.
Skrattmås	NT	Förbiflygande/Sträckande	Artportalen 2022, 2021, 2020, 2019, 2014, 2013, 2003, 2001, 2000.
Spillkråka	FD, NT	Förbiflygande. Konstaterad häckning år 2010 i	Artportalen 2012, 2010.

Art	FD/RK	Förekomst	Datum
		Kronparken söder om inventeringsområdet.	
Sånglärka	LC, Tidigare rödlistad	Sträckande	Artportalen 2021, 2015, 2014, 2011, 2010, 2000.
Sångsvan	FD, LC	Sträckande	Artportalen 2012, 2010, 2004.
Tallbit	VU	Rastande vintertid	Artportalen 2021, 2012.
Trana	FD, LC	Sträckande	Artportalen 2009.
Ängsplärka	LC, tidigare rödlistad.	Sträckande	Artportalen 2008